

RIKU

3 / 2011

Lapset ja nuoret

Nettipoliisi valvoo

Psykiatrinen sairaanhoitaja kohtaa nuoria rikoksentekijöitä
Tytöjen ja poikien Talot auttavat nuoria yksilölliseen kasvuun

RIKOSUHRI
PÄIVYSTYS

RIKU-lehti ilmestyy seuraavan kerran huhtikuussa 2012.

Toimitus:

Päätoimittaja
Petra Kjällman
Toimitussihteeri
Heli Yli-Räisänen
Toimituskunnan jäsen
Jaana Koivukangas

Kansikuva:
Tuukka Ervasti

Julkaisija:
Rikosuhripäivystys (RIKU)
Läntinen Brahenkatu 2, 00510 HELSINKI
puh. 040 510 6210
www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:
Printmix Oy
Sulkaapokku 3, 00370 HELSINKI
myynti(at)printmix.fi
vaihte 020 710 9510

Taitto ja painatus:
Printmix Oy, Mika Trogen

Painos: n.3000 kpl

ISSN 1455-1381
Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet,
ilmoittajat, www.riku.fi (sähköinen versio)

Rikosuhripäivystys (RIKU) palvelee rikoksen uhriksi joutuneita, heidän läheisiään ja rikosasiassa todistavia. Tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin ja rikosasian todistajan asemaa vaikuttamalla asenteisiin, käytäntöihin, päätöksentekoon ja lainsäädäntöön sekä tuottamalla tukipalveluita kohderyhmälle. RIKUsta saa asiantuntija-apua ja neuvontaa rikosprosessiin liittyvistä käytännön asioista sekä henkistä tukea ja ohjausta pidempiaikaisen tuen pariin. Palvelut toteutetaan pääosin RIKUn henkilöstön ohjauksessa noin 300 koulutetun vapaaehtoisen voimin. Rikosuhripäivystystä toteuttavat yhteistyössä Suomen Setlementtiliitto (valtakunnallinen koordinaattori), Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Mielenterveysseura, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Pu-nainen Risti, Kirkkohallitus ja Naisasialiitto Unioni. Rikosuhripäivystys on eurooppalaisen yhteistyöjärjestö Victim Support European jäsen. Pääasiallisia rahoittajia ovat Raha-automaattiyhdistys ja valtio.

- **Tekstiviestipalvelu Rikumobiili 18184**
• **Auttava puhelin 0203 16116**
• **Juristin puhelinneuvonta 0203 16117**
• **Neuvoja verkossa: www.rikunet.fi.**
• **Kotisivut: www.riku.fi**
• **Henkilökohtaista tukea palvelupisteistä.**
RIKUn yhteystiedot sivulla 38.

RIKUSSA TÄLLÄ KERTAA

Pääkirjoitus.....3

Rikoksen uhrin asema paranee.....4

Emma & Elias.....5

Tytöissä on voimaa.....8

Poikien Talo tukee poikien kasvua.....10

Edunvalvojan avulla lapset etusijalle omassa asiassaan.....11

Lapsi seksuaalisen hyväksikäytön uhrina.....13

Rikos on rikos myös virtuaalimaailmassa.....16

Nuorten rikoskierrettä katkaisemassa.....18

Tie kohti vastuullista aikuisuutta.....20

Oikeuksia erojen yli - Ulrik-projektin päätösseminaarin puheenaiheet.....21

Pirstaleinen auttamisjärjestelmä ei näe nuorta kokonaisena.....22

Projekti Child victims in the Union - Rights and Empowerment CURE.....23

Projektet Child victims in the Union - Rights and Empowerment CURE.....24

Raiskattu ja rikki revitty.....28

Kirjaesittelyt:
Asiaton oleskelu kielletty.....30
Tytöjen kesken.....31
Eikö se kuulu kenellekkään?.....32

Selviytymismatka kriisistä eteenpäin ja muuta apua verkossa.....33

Juristi vastaa:
Kotipalvelut ja salassapito.....34

Tapahtunutta:
RIKUlle tunnustusta.....34
Lapin matkailun turvallisuusverkoston kehittäjälle Timanttiteko-palkinto.....34

Apology and Forgiveness - verkostosivusto suomalais-hawajilaisen yhteistyön tulos.....35

RIKUn yhteystiedot.....38

Petra Kjällman
toiminnanjohtaja
Rikosuhripäivystys (RIKU)

Rikoksen uhrin asema paranee, vai paraneeko sittenkään?

Suomalaiseen kulttuuriin kuuluu rehellisyys ja lainkuuliaisuus. Joissain kohdin silti perusrehellinen Suomalainenkin venyttää omaatuntoaan. Näin voi käydä muun muassa silloin, kun EU:sta tulee vaatimuksia. Niin kauan kuin niiden toteuttamatta jättämisestä ei seuraa sanktioita, voi niiden toteuttamista lykätä, toteuttaa vain soveltuvin osin tai jättää kokonaan toteuttamatta. Esimerkki tällaisesta oli rikoksen uhrin aseman parantamiseksi vuosituhannen alussa voimaan tullut puitepäättös. Sen tuloa hurrattiin RIKUssa. Vuosien mittaan kävi selväksi, että puitepäättöstä ei olla aikeisakaan toteuttaa sellaisenaan, vain osia sieltä täältä. Suomi ei tosin ole ainoa maa, joka toimi näin. Ehkä juuri tästä johtuen EU:ssa jatkettiin työtä puitepäättöksessä edellytetyjen toimenpiteiden edistämiseksi ja rikoksen uhrin aseman parantamiseksi.

Vuoden 2011 syksyllä tuli EU:n jäsenmaihin lausuntokierrokselle ehdotus Eu-

roopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamiseksi. Taas hurrattiin, mutta nyt laimeammin. Usko vähän horjuu, vaikka toivo kuitenkin elää. Ehkä Suomi tällä kertaa täyttää velvollisuutensa paremmin, onhan kyse direktiivistä, joka on puitepäättöstä vahvemmin jäsenmaita velvoittava.

Rikoksen uhrilla on vähän oikeuksia. Määrä ei tosin ole ratkaisevaa, vaan se, vastaavatko oikeudet niiden tarpeita. Toteutuessaan direktiiviehdotus antaa rikoksen uhrille merkittävästi tarpeenmukaisia oikeuksia. Ehdotus on osoitus uudesta tavasta ajatella, se tunnustaa rikoksen uhrin erityisaseman ja oikeutetut tarpeet. Erityisen hyvää ehdotuksessa on sen lähtökohtana olevat uhrin yksilöidyt oikeudet. Ehdotuksessa ei niinkään puututa siihen, miten oikeudet toteutetaan. Jäsenvaltioiden päätettäväksi jäävät, miten toimitaan, kuka vastaa, ja millä rahoituksella ehdotuksen mukaiset toimet toteutetaan. Ehdotukseen kirjatut uhrin

► ”Pidetään siis lippukorkealla, uskotaan tulevaan ja jatketaan työtä rikoksen uhrin aseman parantamiseksi”

oikeudet määrittelevät muun muassa viranomais- ja tukipalveluilta edellytetävän tason. Rikoksen uhrilla on oikeus tukipalveluihin. Samanaikaisesti, kun odottelemme direktiiviehdotuksen vahvistamista, on sisäasiainministeriön toimesta aloitettu hallitusohjelman mukaisen kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman laatiminen. Kyseinen ohjelma tulee sisältämään paljon asiaa turvallisuuden lisäämiseksi ja samalla rikoksen uhrin aseman parantamiseksi. Nytkin pitäisi varmaan hurrata, mutta varjon hyvän asian päälle tekee huoli resursseista, joilla suunnitelmat voitaisiin toteuttaa.

Uuden vuoden kynnyksellä on hyvä muistaa pari totuutta – asioilla on tapana järjestyä, vaikeuksien kautta voittoon, ja mikä ei tapa, se vahvistaa. Pidetään siis lippu korkealla, uskotaan tulevaan ja jatketaan työtä rikoksen uhrin aseman parantamiseksi. ■

Petra Kjällman
päätoimittaja

RIKOKSEN UHRIN asema paranee

Joka vuosi jopa 15 prosenttia EU:n väestöstä joutuu rikoksen uhriksi EU:N alueella. Uhria koskevat vähimmäissäännöt ovat osa EU:n laajempaa tavoitetta kehittää Euroopan oikeusaluetta, jossa kanasalaisilla olisi samantasoiset perusoikeudet, ja jossa he voisivat luottaa oikeusjärjestelmään. Aikaisemminkin meille ovat tulleet tutuksi syytetyn oikeudet, mutta nyt vihdoin direktiivin myötä aletaan puhua myös uhrin oikeuksista.

Euroopan Parlamentti ja Neuvosto ovat vihdoin vuosien lobbauksen ja työn tuloksena saaneet valmiiksi ehdotuksen direktiiviksi rikoksen uhrin oikeuksien, tuen ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamiseksi. Jäsenmaissa lausuntokierroksella oleva direktiiviehdotus on jatkoa 2000-luvun alussa voimaan tulleen puitepäättökseen rikoksen uhrin oikeuksista rikosoikeusmenettelyssä. Direktiivin vahvistusta odotellaan keväällä 2012, viimeistään vuoden 2012 aikana.

Vaikka puitepäättös oli jäsenmaita sitova, oli sen täytäntöönpano hidasta eikä monilta osin toteutunut Suomesakaan. Nyt käsillä oleva direktiiviehdotus noudattelee suurelta osin puitepäättöstä. Merkittävien ero on, että se ei lähde jäsenmaiden velvollisuuksista vaan uhrin oikeuksista. Menetelmät oikeuksien toteutumiseksi ja vastuu niiden käytännön toteuttamisesta jätetään jäsenvaltioille – miten toimitaan, kuka vastaa, ja millä rahoituksella toimitaan.

Ehdotukseen kirjatut uhrin oikeudet määrittelevät muun muassa viranomais- ja tukipalveluilta edellytettävän tason. Uhrin oikeuksiin sisältyy muun muassa oikeus:

- tulla kohdelluksi yksilönä
 - saada ymmärrettävässä muodossa olevaa tietoa oikeuksistaan ja asiansa etenemisestä
 - saada tukea kaikissa jäsenmaissa
 - osallistua halutessaan asiansa oikeuskäsittelyyn
 - saada apua oikeudenkäynnin aikana
 - tulla suojelluksi rikostutkinnan ja oikeuskäsittelyn aikana
- Erityisesti ehdotuksessa painotetaan haavoittuvien uhrien tunnistamisen, oikeanlaisen kohtelun ja tuen merkitystä sekä uhreja kohtaavien koulutusta.

Suomessa merkittävimpiä parannuksia uhrin oikeuksiin ovat oikeus tukipalveluihin ja suojeluun. Toki jo nyt on tukipalvelujen merkitys tunnistettu ja tunnustettu, mutta henkilökohallisen tuen ulottaminen jokaiselle rikoksen uhriksi joutuneelle, ei vielä toteudu. Tilanne korjaantuu rahalla. Tukipalveluja on ja organisaatioita niitä hoitamassa, mutta taloudelliset resurssit eivät ole riittävät tavoitteen saavuttamiseksi. Toinen merkittävä asia on uhrin oikeus suojeluun. Se ontuu Suomessa. Uhrin suojelun tarpeen määrittäminen, tunnistaminen ja suojelun toteuttaminen ovat asioita, joiden osalta pitäisi tehdä suunnitelmia ja ryhtyä tilanteen korjaamiseen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ehdotus direktiiviksi on hyvä jo sellaisenaan, mutta on siinä puutteitakin. Puutteeksi voi mainita muun muassa sen, että se ei varmista uhrin tunnistustietojen suojaamista, mikä joissain tilanteissa voi lisätä uhrin turvattuutta ja riskiä joutua uudelleen uhriksi.

Toinen merkittävä heikennys puitepäättökseen nähden on, että uhrimäärittelyyn ei ole sisällytetty rikosasian todistajaa, vaikka uhri voidaan kutsua tuomioistuinprosessiin todistelutaroituksessa hänen omasta halustaan riippumatta. Lisäksi seuraukset todistamiskokemuksesta voivat todistajalle olla samankaltaisia kuin uhrilla. Todistajan aseman parantaminen tukisi myös todistajien identifioimista eli halukkuutta todistamiseen, mikä puolestaan lisäisi rikosten selviämistä ja rikosten ennalta ehkäisyä.

Kolmas puute, jonka komissiokin on nimennyt, on liikennerikosten uhrien unohtaminen. Johtuuko liikennerikosten uhrien unohtaminen siitä, että heidät mielletään ennemminkin onnettomuuden uhreiksi. Vaikka liikennerikos on tarkoitamatta aiheutettu ja siten onnettomuudeksi määriteltävissä, ei se poista sitä tosiasiaa, että uhrilla on usein edessä myös tuomioistuinprosessi, jossa hän on aivan samassa asemassa kuin muidenkin rikosten tuen tarpeessa olevat uhrin.

Ehdotus ”uhridirektiiviksi” löytyy Rikosuhripäivystyksen verkkosivuilta kohdasta ”Muuta materiaalia”. Yhteenvetona on helppo todeta, että uhridirektiivin myötä rikoksen uhrin asema paranee merkittävästi. ■

Kirjoittaja on Rikosuhripäivystyksen keskustoimiston toiminnanjohtaja.

Emma & Elias

edistämään lasten hyvinvointia

Teksti: Tiina Oikarinen

Kuusivuotisen Emma & Elias -ohjelman (2012–2017) tavoitteena on lisätä aikuisten vastuuta lapsista, tukea vanhemmuutta ja lapsen elämää sekä edistää lasten ja lapsiperheiden elämäntilanteiden huomioimista yhteiskunnan eri tasoilla.

Nämä tavoitteet pyritään saavuttamaan avustamalla ja tukemalla järjestöjen kehittämistyötä, osallistumalla aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä tiivistämällä Raha-automaattiyhdistyksen ja Lastensuojelun Keskusliiton ohjelmatyötä.

Emma & Elias -ohjelmassa keskitytään alle 15-vuotiaiden lasten kasvuolosuhteiden parantamiseen. Ohjelmaan hyväksytyt hankkeet voivat liittyä mihin tahansa RAY:n avustusstrategian kolmesta päälinjasta: terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseen, ongelmien ehkäisemiseen sekä ongelmia kohdanneiden auttamiseen. Uusien projektien lisäksi ohjelmaan voidaan erityisin perustein ottaa mukaan myös jo alkaneita hankkeita.

– Ohjelmaan valitaan vuosittain noin kymmenen hanketta tai toimintaa. Yhteensä ohjelma tulee tukemaan noin 40 hanketta, ohjelmapäällikkö **Ulla Lindqvist** Lastensuojelun Keskusliitosta kertoo.

Ohjelmalla halutaan myös vahvistaa kansalaisjärjestöjen roolia lapsen turvallisen elämän edistäjänä sekä edistää ohjelmaan valittujen hankkeiden keskinäistä

verkostoitumista.

– Ohjelma pyrkii lisäämään järjestöjen painoarvoa sekä alueellisina että valtakunnallisina toimijoina, Lindqvist toteaa.

Lasten oikeudet yhteiskunnalliseen keskusteluun

Emma & Elias -ohjelman tarkoituksena on myös murtaa lasten hyvinvointia rajoittavia haitallisia toimintatapoja ja lisätä yhteiskunnan lapsimyönteisyyttä. Sik-

si tekijät aikovatkin osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun.

– Haluamme edistää lasten ja lapsiperheiden asioiden huomioimista sekä työmarkkinoilla, lainsäädännössä, elinkeinoelämässä että palvelujärjestelmässäkin, Lindqvist selvittää viestintäkampanjan tavoitetta.

– Muun muassa lasten vähättely ja kuritusväkivalta nostetaan keskusteluun, hän jatkaa. ■

Mukaan Emma & Eliakseen

Ohjelmaan haetaan RAY:n normaaleina hakuaikoina. Ohjelmaan valittavien hankkeiden ja toimintojen avustuspäätösten valmistelusta ja muista avustusten käyttöön, maksatukseen, valvontaan ja seurantaan liittyvistä asioista vastaa RAY:n avustusosasto. RAY rahoittaa lasten ja perheiden hyvinvointia edistävää toimintaa edelleen myös ohjelman ulkopuolella.

Ohjelman toiminnallisesta koordinaatiosta vastaa Lastensuojelun Keskusliitto. Koordinaation tarkoitus on hankekohtainen kehittämistyön tuki sekä hankkeiden alueellinen ja valtakunnallinen verkostoiminen. Emma & Elias -ohjelmaan hyväksyttävälle hankkeille tarjotaan koulutusta, vertaisohjausta sekä tukea viestintään, hankekoordinaatioon, seurantaan ja arviointiin liittyen.

Lisätietoa RAY:n ja Lastensuojelun Keskusliiton internet-sivuilta: www.ray.fi, www.lskl.fi

Teksti: Mari Koskinen
Kuvat: Taina Karman-Mäkinieniemi
ja Mari Koskinen

Tytöissä on voimaa

Tampereen Tyttöjen Talon johtaja **Taina Karman-Mäkinieniemi** ja Helsingin Tyttöjen Talon seksuaalisen väkivalta-työn tekijä **Kristiina Hannila** kohtaavat työssään tyttöjä ja nuoria naisia, jotka ovat joutuneet kiusaamisen ja rikosten uhreiksi. Käsittelemättöminä rikosten ja kiusaamisen aiheuttamat traumat vaikeuttavat lasten ja nuorten kehitystä sekä siirtyvät sukupolvilta toisille. Tyttöjen Talolla tarjotaan uhreille monipuolista apua ja tukea. Ongelmien periytyminen pyritään katkaisemaan.

Onko väkivalta lisääntynyt?

Seksuaaliterapeutti Kristiina Hannila kertoo, että käynnit Helsingin Tyttöjen Talolla ovat lisääntyneet tänä vuonna. Hannila on saanut työparikseen **Aune Karhumäen** ja valitettavasti töitä riittää molemmille. On kuitenkin vaikea sa-

noa, johtuuko tämä siitä, että väkivalta on lisääntynyt vai siitä, että tytöt ovat löytäneet talon palvelut paremmin. Seksuaalirikosten tai ainakin niistä tehtyjen rikosilmoitusten määrä on kasvanut. Asiaa on tuotu esiin entistä enemmän julkisuudessa ja apua haetaan useammin. Hannila toivoo, että avunhakijoiden lisääntynyt määrä kertoisi siitä, että tieto matalan kynnyksen tukipaikasta tavoittaa nykyisin yhä useamman avun tarvit-sijan, ei lisääntyneestä väkivallasta. Uutisointi väkivaltaisista tytöistä tuntuu lisääntyneen. Taina Karman-Mäkinieniemi toteaa, että on vaikea tietää, onko tyttöjen väkivaltaisuus todellisuudessa lisääntynyt, vai onko siitä vain alettu puhua enemmän. Hänen mukaansa Tampereen Tyttöjen Talon toiminnassa ei ole huomattu, että väkivaltaisuus olisi lisääntynyt. Koulukiusaaminen on kuitenkin noussut yhä enemmän esiin. Tarve Tyttöjen Talojen toiminnalle on joka tapauksessa ilmeinen.

Sukupuolittunutta uhritumista

Tytöt joutuvat poikia harvemmin satun-naisen katuväkivallan uhreiksi, mutta kohtaavat enemmän seksuaalista väkivaltaa. Tyttöjen välinen väkivalta ja kiusaaminen puolestaan on usein henkistä väkivaltaa: selän takana haukkumista, eristämistä, koulukiusaamista. Taina Karman-Mäkinieniemi mukaan tyttöjen paha olo näkyy myös aggressiivisuutena omaa itseä kohtaan. Kun tunteita ei osata purkaa muuta kautta, tytöt masentuvat, alkavat laihduttaa tai ahmia sairaal-loisesti tai viiillellä itseään. Tytöistä tulee oman pahanolonsa uhreja. Karman-Mäkinieniemi mukaan arkiuskomus on, etteivät tytöt ole väkivaltaisia. Tyttöjen väkivaltaisuutta vähätellään, toisinaan jopa ihannoidaan ja pidetään seksikkäänä. Tyttöjen väliset ”kissatappelut” ovat söpöjä ja viihdyttäviä, eivät väkivaltaa. Karman-Mäkinieniemi nostaa

esiin myös tyttöjen poikiin kohdistaman väkivallan. Tyttöystävien väkivaltaisten hyökkäysten kohteeksi joutuneilla pojilla on keinot kovin vähissä. Hän peräänkuuluttaa tasapuolisuutta väkivaltaan puuttumiseen: tyttöjen väkivaltaisuudelta ei pidä sulkea silmiä eikä sitä tule viihteellistää. Myös Hannila korostaa, ettei poikien tulisi joutua kärsimään yhtään enempää kuin tyttöjenkään. Vaikka globaalisti tarkasteltuna tytöt ja naiset ovat heikommassa asemassa kuin pojat ja miehet, väkivaltarikollisuutta ei kuitenkaan pitäisi arvottaa. Ilmoituskynnystä tulisi pyrkiä madaltamaan myös pojille. Kaikilla on oikeus kasvaa ja kehittyä turvallisessa ympäristössä.

Trauman moninaiset vaikutukset

Väkivallan tai kiusaamisen uhriksi joutumisesta ei ole helppo kertoa. Häpeä ja syyllisyys ovat vahvasti läsnä. Karman-Mäkinieniemi mukaan teini-ikäiset tytöt vaikenevat usein traumaattisista kokemuksistaan. Koulukiusaamisesta uskaljetaan kuitenkin kertoa helpommin kuin rikoksista. Väkivallan uhriksi joutuminen saattaa alkuun tulla esiin ohimennen mainittuna sivulauseessa. Hannilan kokemuksen mukaan tytöt uskaltavat kertoa traumaattisista kokemuksistaan turvallisille aikuisille. Luottamuksen rakentaminen tosin vie aikaa. Usein tytöt tulevat ensin Tyttöjen Talon avoimeen toimintaan, katselevat ja kuuloστεlevat, tutustuvat talon aikuisiin ja sitten vähitellen avautuvat kokemuksistaan. Kun seksuaaliterapeutit kohtaavat seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneen tytön tai nuoren naisen, tärkeintä on antaa aikaa, olla läsnä ja kuunnella. Tilanekartoituksen ja oikeuksista kertomisen ohella terapeutit auttavat tyttöjä pukemaan kokemuksiaan sanoiksi ja yhdistelemään syitä ja sairauksia. Kokemukset voivat olla niin traumaattisia, etteivät tytöt kykene sanoittamaan niitä eivätkä aina ymmärrä, miten voimakkaasti väkivalta on heihin vaikuttanut. Eräs aikuisten tärkeistä tehtävistä on lausua ääneen, että on tapahtunut rikos, tarttua asiaan ja todeta, että tekijä tulee saattaa vastuuseen. Nuoret ovat usein tietämättömiä omista oikeuksistaan. Trauman vaikutusten ymmärtäminen vaatii tarkkanäköisyyttä ja tietoa. Uhrin reaktiot voivat olla outoja ja tuntua epänormaaleilta: Joku saattaa nauraen kertoa kohtaamastaan väkivallasta, toinen vaikuttaa täysin välinpitämättömältä. Lapsilla ja nuorilla ei välttämättä ole käsitteitä määritellä kokemuksiaan.

Uhrien kanssa työskentelevien tulee kyetä näkemään trauman taakse. Hannila nostaa esiin juridiikan ammattilaisille suunnatun sensitiivisyyskoulutuksen, Senja-projektin. Projektissa poliiseja, tuomareita, oikeusavustajia ja syyttäjiä koulutettiin uhrin oikein kohtaamisesta, annettiin tietoa uhriksi joutumisen vaikutuksista ja niiden huomioon ottamisesta. Hän pitää kolmivuotista projektia tärkeänä ja onnistuneena.

Itsesyytöksiä ja vähättelyä

Lähes jokainen Hannilan kohtaamista seksuaalisen väkivallan uhreista syyttää itseään tapahtuneesta. Rikokselle halutaan löytää syy ja valitettavan usein sitä haetaan itsestä. Toisaalta tytöt eivät halua olla uhreja, joten tapahtunutta vähätellään. ”En mä nyt tiedä, oliko se niin paha juttu”, tyttö saattaa todeta, vaikka on joutunut seksuaalisen väkivallan uhriksi. Hannilan mukaan tytöille tulee painottaa, että tapahtunut rikos on väärä, eikä se ole heidän syytään. On myös tärkeää painottaa, että tytöillä on oikeus ottaa tukea vastaan ja oikeus myös pitää itsestään huolta.

Kokonaisvaltaista apua

Tytöjen Taloilla tarjotaan monenlaista apua ja tukea. Luotettavien aikuisten kanssa voi keskustella niin seksuaalisuuteen liittyvistä kysymyksistä kuin koulukiusaamisesta. Eri alojen ammattilaiset ohjaavat tarvittaessa eteenpäin talojen ulkopuolisille tahoille, ja yhteistyö toimii myös toisinpäin. Yhteistyötä tehdään lastensuojeluviranomaisten, koulujen, poliisien, terveysasemien, Väestöliiton, Tukinaisen ja lakimiesten kanssa. Rikoksen uhreja ohjataan myös Rikosuhripäivystykseen. Vanhempiin ollaan yhteydessä, mikäli lapsi tai nuori niin itse haluaa. Seksuaalisen väkivaltatyön pyrkimyksenä on yhtäältä ennaltaehkäistä seksuaalista väkivaltaa ja toisaalta tarjota seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneille vakauttavaa ja ohjaavaa tukea. Tarjolla on ryhmä- ja yksilötukea sekä niin sanottu Pop in -vastaanotto, jonne voi tulla aikaa varaamatta keskustelemaan seksuaaliterapeuttien tai kättilön kanssa. Hannila pitää tärkeänä sitä, että kunkin uhrin tilanne ymmärretään kokonaisuutena ja siihen tarjotaan mahdollisimman kokonaisvaltaista apua. Toimivat yhteistyöverkostot ovat olennainen osa työtä. On myös tärkeää toimia uhrien apuna ja tukena tarpeeksi pitkään. Oikeusprosessit ovat pitkiä, samoin toipumisprosessit.

– Täältä ei potkita pois, kun uhri tulee täysi-ikäiseksi, Hannila nostaa esiin tärkeän aspektin Tyttöjen Talon toiminnasta.

Vertaistuki voimaannuttaa

Vertaistukiryhmissä tytöt voimaantuvat, kun näkevät, että kauheiden rikosten uhritkin voivat näyttää kauniilta ja kyetä elämään tavallista elämää. Normaalius voimaannuttaa. Uhreilla on usein voimakas leimautumisen pelko: tytöt pelkäävät, että jokainen vastaantulija näkee heistä, mitä he ovat joutuneet kokemaan. Hannila toteaa, että arkielämällä on voimaannuttava vaikutus. Siksi työssä tai opinnoissa jatkamista pyritään tukemaan. Uhreille on kyettävä osoittamaan, että elämä jatkuu, ja toivoa on. Vertaistukiryhmien säännöllisyys luo kaivattua struktuuria tyttöjen elämään. Toipumista ja voimaantumista tuetaan myös toiminnallisuuden kautta, sillä aina ei jaksaa vain vatvoa ikäviä asioita, tarvitaan myös mukavia yllätyksiä ja panostusta hyvinvointiin kuten Hannila asian ilmaisee. Kirjoittaminen, luovuus, hemmotteluhetket ja leirit tukevat toipumista. Kiusaaminen vaikuttaa syvälle. Karman-Mäkinieniemi mukaan uhriudesta voi tulla rooli, josta on hankala päästä eroon, vaikka kiusaaminen olisi loppunut. On vaikeaa oppia näkemään maailmaa toisin. Toipuminen lähtee hänen mukaansa siitä, kun uhri uskalttaa alkaa puhua tapahtuneesta. Karman-Mäkinieniemi kertoo tilanteesta, jossa eräs tyttö kertoi muille olevansa koulukiusattu. Vähitellen muutkin tytöt uskaltautuivat kertomaan omista kiusaamiskokemuksistaan. Tytöt kohtasivat toisensa turvallisessa ympäristössä, tajusivat, etteivät he ole yksin kokemustensa kanssa. Vertaistuen voimaannuttava vaikutus oli käsin koskeltavaa. Karman-Mäkinieniemi pitää tuota eräänä pitkän uransa vaikuttavimmista hetkistä.

Tytöt voimaantuvat, kun he tulevat nähdyiksi, kuulluiksi ja ymmärretyiksi. – Tytöissä on voimaa, kun sitä vaan tuetaan, Hannila kiteyttää. Tyttöihin ja nuoriin naisiin kannattaa panostaa. Lisätietoa: www.tyttotyto.fi, www.tyttojen-talo.fi, www.senjanetti.fi ■

Poikien Talo tukee poikien kasvua

Teksti: Antti Ervasti

Kalliolan Nuoret ry. on käynnistänyt Poikien Talo -hankkeen. Sen päätavoitteena on perustaa Poikien Talo ja luoda Poikien Talon toimintamalli, joka tukee poikien psykososiaalista kasvua. Keskiössä on poikien kokonaisvaltainen ja erityisesti sukupuoli-identiteetin kasvun tukeminen. Kohderyhmänä ovat 10–28 -vuotiaat pojat ja nuoret miehet.

Nelivuotista (2011–2014) Poikien Talo-hanketta rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. Hanke on kumppanuushanke Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen kanssa.

Poikien Talo-hankkeen aikana luodaan toimintamalli, joka on suunnattu suoraan pojille, ja jossa otetaan huomioon poikien erityispiirteet ja -tarpeet yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. Poikien Talo on kohtaamispaikka, jossa järjestetään poikien kasvua tukevaa, sukupuolisensitiivistä ryhmätoimintaa sekä yksilötukea. Toimintamalli luodaan voimauttavaa ja osallistavaa työtettä käyttäen yhdessä Poikien Talon poikien kanssa. Pojat ohjautuvat eri puolilta Helsinkiä toiminnan piiriin moniammatillisten verkostojen kautta.

Pojat ovat yksilöitä, eivät vain poikia

Poikien Talon työssä painottuu voimakkaasti sukupuolisensitiivinen työote, yhteisöllisyys sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä. Sukupuolisensitiivinen työ on syvälle menevää ja kokonaisvaltaista nuoren kasvun tukemista ja väljyyden luomista perinteisille kapeille sukupuoli-rooleille. Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö ei ole perinteistä tyttö- ja poikatyötä, vaan osa nuoren kasvua ja sen tukemista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että nuoren kasvun tukemisessa otetaan entistä enemmän huomioon ne asiat, joihin sukupuoli vaikuttaa. Toisaal-

ta taas sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä pyritään siihen, että nuorilla olisi mahdollisimman laajat mahdollisuudet tehdä juuri sitä, mistä he pitävät riippumatta sukupuolesta.

Erityisiä riskivaiheita pojilla on nuoruusikä, jolloin mahdolliset lapsuudesta saakka alkaneet ongelmat saattavat kehittyä ja kasautua monimutkaisemmiksi ongelmavyhyhteiksi. Näin ollen on tärkeää kehittää kohdennettu palvelu suoraan pojille, missä otetaan huomioon poikien erityiskysymykset ja -piirteet. Nuoruusiässä alkaa myös oman identiteetin etsiminen ja pelaaminen. On olennaisen tärkeää, että tällöin ympärillä on turvallisia aikuisia, miehen malleja, josta voi ottaa aineksia omaan kasvuunsa miehenä.

Ahdas sukupuolirooli vaivaa myös poikia ja miehiä

Nuorten miesten kuolleisuus väkivaltaan tai tapaturmiin on kolminkertainen naisiin verrattuna. Nuoret miehet ovatkin suurin yksittäinen ryhmä sekä rikossentekijöinä että uhreina. Väkivalta- ja tapaturmakuolleisuus on liitetty usein nuorten miesten heikompaan elämäntilanteeseen ja elintapoihin. Hyvin usein päihteillä on osuutta asiaan. Itsemurha on yksi yleisimmistä nuoren aikuisväestön kuolinsyistä ja yleisin nuorten miesten kuolinsyy; itsemurhan tehneistä 80 prosenttia on miehiä. Syinä itsemurhiin on yleisimmin mielenterveydenhäiriöt. Poikien on erityisen vaikea puhua seksuaalisista loukkauksista. Poikien ja

nuorten miesten kohtaama seksuaalinen kaltoinkohtelu ja -väkivalta on alitunnistettua sekä puutteellisesti huomioitua ja hoidettua. Asian puheeksi ottamista vaikeuttaa ilmiön arkaluontoisuus. Perinteiset käsitykset sukupuolista vaikeuttavat väkivaltakokemusten tunnistamista. Nuorten seksuaaliseen kaltoinkohteluun keskittyviä sukupuolisensitiivisiä hoitotahoja on vähän. Seksuaalisen kaltoinkohtelun ja väkivaltakokemusten hoitaminen myös vaihtelee alueellisesti. Kokeneet ammattilaisetkin tarvitsevat ajantasaista tietoa väkivallan ilmenemismuotojen ja ympäristöjen tiedostamiseksi. Poikien Talon ja Tyttöjen Talon yhteistä seksuaaliseen väkivaltatyöhön keskittyvää kolmivuotista (2011–2013) Aino & Ilmari -hanketta rahoittaa Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Mieheksi kasvamiseen luodaan perusta lapsuudessa

Kaiken kaikkiaan huono-osaisuus kasautuu monilta osin miessukupuolelle. Toisaalta yhteiskunnassa parhaiten pärjäävät ja korkeimmassa asemassa olevat ovat pääasiassa miehiä. Miesten kirjo on siis suurempi kuin välimaastoon sijoittuvien naisten. Kuitenkin miehet kasvavat ahtaampaan mieskäytösmalliin; heille ei sallita samoja asioita kuin naisille, vaan heiltä odotetaan perinteistä miesmäistä käytöstä. Vielä tänä päivänä miehelle ei esimerkiksi ole sallittua samalla tavalla näyttää tunteitaan tai puhua asioistaan kuin naiselle. Valitettavasti näihin tiukoihin muotteihin kasvattaminen alkaa jo hyvin varhain lapsuudessa. Poikien Talo -hanke on mukana luomassa laajempialaista kasvualustaa tulevaisuuden miehille. ■

Lisätietoa: www.poikientalo.fi, antti.ervasti@poikientalo.fi

Kirjoittaja on Poikien Talo -hankkeen projektipäällikkö, sosionomi (AMK), auktorisoitu seksuaalineuvoja, pari- ja seksuaaliterapeutti.

Edunvalvojan avulla lapset etusijalle omassa asiassaan

Teksti: Milja Laakso

Lastensuojelu- ja rikosasioissa lapsen edunvalvoja on aikuinen, joka tarkastelee asiaa vain ja ainoastaan lapsen näkökulmasta.

Lapsen huoltaja edustaa yleensä lasta tätä koskevissa asioissa. Hän käyttää lähtökohtaisesti lapsen puhevaltaa lapsen puolesta tai lapsen rinnalla. Kun lapsen huoltaja ei pysty edustamaan lasta ja valvomaan puolueettomasti lapsen etua, laki velvoittaa siihen, että lapselle määrätään huoltajan sijaan edunvalvoja. Edunvalvojasta puhuttaessa ajatellaan usein taloudellisten asioiden edunvalvontaa. Lapsi voi tarvita

edunvalvojaa kuitenkin myös esimerkiksi rikosasiassa tai lastensuojeluasiassa. Edunvalvoja käyttää lapsen puhevaltaa siinä prosessissa, johon hänet on määrätty edustamaan lasta. Hänen tehtävänä on tutustua lapseen ja tämän tilanteeseen. Hän tuo esiin lapsen näkemyksen, mielipiteen sekä oman näkemyksensä lapsen edusta. Samalla hän arvioi myös tehtyjä viranomaispäätöksiä lapsen edun näkökulmasta.

Lastensuojeluasiassa edunvalvoja vahvistaa lapsen osallisuutta

Lastensuojelulaki velvoittaa sosiaalitoimen huolehtimaan edunvalvojan hakeamisesta lapselle tarvittaessa. Huoltajan kyky arvioida lapsen etua voi vaarantua esimerkiksi rikosepäilyn, huoltajan terveydellisten ongelmien tai huoltajien keskinäisten ristiriitojen seurauksena. Edunvalvojan määräämisellä turvataan lapsen osallisuus häntä itseään koskevassa lastensuojelun päätöksenteossa, esimerkiksi kun päätetään huostaanotosta tai tehdään lastensuojelun assa-

Lastensuojelun edunvalvojahankkeen avulla lasten edunvalvontaa. Lapsi voi tarvita

perehtynyttä edunvalvojaa. Kun lapsen puhevaltaa käyttää lapsen edun arviointiin perehtynyt edunvalvoja, tulee lapsen oikeus osallisuuteen hänen omassa lastensuojelu- tai rikosasiassaan laaja-alaisesti turvattua. Prosessiin tulee mukaan lapsen puhevaltaa käyttävä puolueeton aikuinen, jonka tehtävänä on keskittyä vain lapsen etuun ja lapsen näkökulmaan. Lasten näkemyksiä koskevan tiedonkeruun perusteella lapset ymmärtävät hyvin edunvalvojan tarkoituksen ja ovat tyytyväisiä, että heillä on viranomaisverkostossa rinnallaan oma edunvalvoja. Tällä hetkellä lasten oikeus edunvalvojan toteutuu huomattavan epätasaisesti eri puolilla maata. Toiminnalle tarvitaan nykyistä selkeämpää viranomaisohjeistusta ja pysyvät koordinaattorakenteet.

Rikosasioihin lapsen edustamiseen perehtyneitä edunvalvoja

Rikosasioissa lapsi tarvitsee edunvalvojan tilanteissa, joissa lapsen huoltaja tai tälle läheinen henkilö on epäiltynä lapseen kohdistuneesta rikoksesta. Yleisin käytäntö on, että lapselle haetaan rikosasiassa edunvalvojaksi juristi, joka toimii samalla myös lapsen oikeusavustajana. Lastensuojelun edunvalvojahankkeen koulutuksen käyneitä, lastensuojeluun ja lapsen edun arviointiin perehtyneitä edunvalvoja on useissa tapauksissa haettu ja määrätty lapsen edunvalvojaksi myös rikosprosessiin. Tällöin puhutaan niin sanotusta tandem-mallista, jossa lapsen kanssa työskentelyyn perehtynyt edunvalvoja toimii rinnakkain lapsen oikeusavustajan kanssa. Rikosasiassa edunvalvojan ja oikeusavustajan roolit eivät sekoitu, kun tehtäviä ei ole yhdistetty samalle henkilölle. Edunvalvoja on lapsen asian asiantuntija. Hän työskentelee lapsen kanssa, tutustuu lapseen ja saa lapsen sosiaalityöntekijän kautta myös taustatietoja lapsesta. Hän kertoo lapselle prosessin etenemisestä lapselle ymmärrettävällä tavalla. Edunvalvoja pitää oikeusavustajaa ajan tasalla lapsen tilanteesta ja

Muista kohtuus.

ALTIA
— YOUR 1ST CHOICE —

tuottaa tietoa lapsesta oikeusavustajalle korvausvaatimusten laatimisen pohjaksi. Esitutinnan ja oikeudenkäynnin aikana edunvalvoja tukee lasta. Tukihenkilöstä edunvalvojan erottaa kuitenkin hänen roolinsa lapsen puhevallan juridisena käyttäjänä.

Edunvalvojan rooli oikeuden päätöksen jälkeen

Oikeuden päätöksen tultua edunvalvoja tapaa lapsen, kertoo ja selittää päätöksen sekä keskustelee lapsen kanssa siitä, mitä tämä merkitsee tulevaisuudessa. Edunvalvoja voi ottaa tarvittaessa yhteyden lastensuojeluun, mikäli hän arvioi, että lapsi tarvitsee tukea jatkossa. Oikeusavustaja puolestaan huolehtii lapsen juridisista intresseistä. Hän on asiantuntija siinä, miten oikeusprosessi etenee ja mitä korvauksia ja rangaistusta vaaditaan. Oikeusavustaja on sidottu päämiehensä eli edunvalvojan tai 15 vuotta täyttäneen lapsen mielipiteeseen. Edunvalvoja puolestaan voi hakea esimerkiksi lapsen puolesta korvauksia, jos hän arvioi sen lapsen edun mukaiseksi. Lastensuojelun edunvalvojahankkeessa haastatellut lapset ovat kuvailleet poliisikuulusteluja ja oikeudenkäyntejä ahdistaviksi tilanteiksi. He ovat kokeneet tärkeäksi sen, että heillä on ollut rinnallaan edunvalvoja, joka on tukenut heitä prosessissa ja jonka kanssa he ovat voineet puhua siitä. ■

Kirjoittaja on lastensuojelun edunvalvojahankkeen projektivastaava Pelastakaa Lapset ry:ssä.

Lapsen edunvalvoja lastensuojelussa ja rikosprosessissa

Lastensuojelun edunvalvoja vahvistaa lastensuojeluprosessissa lapsen osallisuutta, lapsen edun toteutumista ja lapsen oman puhevallan käyttöä häntä koskeissa asioissa. Edunvalvoja käyttää huoltajan sijaan lapsen puhevaltaa lastensuojelun päätöksentekotilanteissa. Velvoite edunvalvojan määräämiseen sisältyy vuonna 2008 voimaan tulleeseen lastensuojelulakiin. Kunnan sosiaalitoimen velvollisuus on huolehtia siitä, että edunvalvojaa haetaan tarvittaessa. Edunvalvojan palkkion maksaa lastensuojelusta vastaava kunta. Lastensuojelun edunvalvojahankkeen myötä on saatu kokemuksia niin sanotusta tandem-mallista rikosprosesseissa. Tandem-mallissa lastensuojeluun ja lasten edustamiseen perehtynyt edunvalvoja työskentelee rinnakkain lapsen oikeusavustajan kanssa. Käytännöstä on saatu hyviä kokemuksia: lapsen etu, osallisuus, lapsen suojeleminen ja lapsen juridiset intressit tulevat kattavasti huomioiduksi rikosprosessissa. ■

Lastensuojelun edunvalvojahanke 2005–2009 ja 2010–2011

Lastensuojelun edunvalvojahanke on Pelastakaa Lapset ry:n, Ensi- ja turvakotien liiton, Nuorten ystävien ja SOS-lapsikylän yhteishanke. Hanke edistää Raha-automaattiyhdistyksen tuella edellytyksiä lastensuojeluasioihin ja lapsen kanssa työskentelyyn perheiden edunvalvojien käyttämiselle Suomessa. Hankkeen puitteissa on kehitetty lastensuojelun edunvalvontaa yhdessä seudullisten toimijoiden kanssa, luotu edunvalvojakoulutus ja edunvalvojapankki, lastensuojelun edunvalvonnan laatusuosituksien sekä tuotettu tietoa lastensuojelun edunvalvonnasta. Vuosina 2010–2011 toimineessa jatkohankkeessa on tuettu valtakunnallisten ja alueellisten koordinaatio- ja tukirakenteiden kehittämistä ja koottu tietoa siitä, miten lapset kokevat edunvalvonnan. ■

www.lastensuojelunedunvalvonta.fi

Teksti: Marika Kaksonen

Miten lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö määritellään ja selvitetään? Miten prosessissa edetään?

Lapsen seksuaalisella hyväksikäytöllä ymmärretään lapsen koskemattomuutta loukkaavia tekoja, joihin kuuluvat muun muassa lapseen kohdistuva tirkistely, lapsen saattaminen paljastamaan sukupuolielimensä tai kuvaaminen seksuaalisessa tarkoituksessa, lapsen saattaminen katsomaan pornografista materiaalia tai toisen henkilön sukupuolielimiä, lapsen seksuaalinen koskettelu tai seksuaalinen väkivalta, lapsen saattaminen kosketamaan toisen henkilön sukupuolielimiä tai osallistumaan sukupuoliseen toimintaan, yhdyntä tai sen yritys ja lapsiprostituutio (Käypä hoito -suosituksen määrittely). Hyväksikäytön epäily herää usein lapsen lähipiirin huolestuessa lapsen seksuaalisuudesta puheista tai käytöksestä taikka lapsen paljastaessa asian hänelle läheiselle ihmiselle. Lapsen somaattinen oireilu on myös yleistä riippuen lapsen iästä. Ulkoisesti havaittavia merkkejä seksuaalisesta hyväksikäytöstä voivat olla esimerkiksi mustelmat, ruhjeet tai sukupuolitauti, mutta

Lapsi seksuaalisen hyväksikäytön uhrina

” monesti hyväksikäyttöepäilyjen selvittämisessä ainoa tietolähde on lapsen oma kertomus, joten asiantuntevan haastattelun tekeminen on tärkeää ”

fyysisiä havaintoja ei läheskään aina tuoreeltaan saada mukaan todistusaineistoon.

Epäilyn tutkiminen

Seksuaalisen hyväksikäytön epäilyä lähdetään tutkimaan poliisin, lastensuojeluviranomaisten ja terveydenhuollon yhteistyönä. Tutinnanjohtaja pyytää virka-apua lapsen kuulemisesta, somaattisissa tutkimuksissa ja psykologisen tai lastenpsykiatrisen asiantuntijalausunnon hankkimisesta. Sosiaali- ja terveyshuollossa tehdään selvitys seuraavissa osa-alueissa: tutkimussuunnitelman laatiminen, taustatietojen kerääminen, lapsen somaattinen tutkimus (ei tarvita aina jos ei ole aiheutunut fyysisiä jälkiä), lapsen psykologinen tutkimus ja oikeuspsykologinen haastattelu, lausunto sekä mahdollisista jatkotoimenpiteistä päättäminen. Lapsiin liittyvissä rikosepäilyissä tehdään lisäksi ilmoitus lastensuojeluviranomaisille. Tutkimukset käynnistetään viranomaisneuvottelulla, minkä jälkeen lapsen lähimmät aikuiset kutsutaan keskustelemaan lapsen ja perheen elämäntilanteesta ja epäilyn syntymisestä. Usein poliisi pyytää psykologia suorittamaan alle 15-vuotiaalle oikeuspsykologisen haastattelun. Tähän on olemassa Stakesin strukturoitu

haastattelurunko, jota käytetään yli 3-vuotiaita lapsia kuultaessa. Psykologi haastattelee lasta noin tunnin verran ja enintään kolmen kerran ajan poliisin, rikoksesta epäillyn ja hänen avustajansa ollessa peililasin takana. Esitutkintalain mukaisesti haastattelu tallennetaan videotallenteeseen tai muuhun kuva- ja äänitallenteeseen, jotta sitä voidaan käyttää todisteena oikeudenkäynnissä. Lapsen molempia vanhempia kuullaan myös usein poliisikuulustelujen yhteydessä. Rikoksesta epäillylle on varattava mahdollisuus esittää kysymyksiä lapselle, mutta se tehdään haastattelijan kautta. Monesti hyväksikäyttöepäilyjen selvittämisessä ainoa tietolähde on lapsen oma kertomus, joten asiantuntevan ja tarpeeksi kattavan haastattelun tekeminen on erittäin olennaista.

Tutkimuksen johtopäätökset ja oikeudenkäynti

Hyväksikäyttötapauksissa esitetään tutkimuksen johtopäätökset ja selvittelijöiden kannanotot poliisille annettavassa lausunnossa. Lausunnossa tulee arvioida, miten paljon tukea hyväksikäyttöhypoteesi saa verrattuna muihin vaihtoehtoihin hypoteeseihin. On ilmaistava myös selkeästi, jos kerätty tieto on tulkinanvaraista taikka ristiriitaista, tai jos tutkimusta ei ole voitu suorittaa asianmukaisella tavalla. Tutkijat joutuvat ottamaan kantaa myös lapsen kertomuksen luotettavuuteen. Luotettavuutta parantava tekijä onkin oikein suoritettu, objektiivinen ja lapsen ehdoilla tehty haastattelu. Viimeinen askel prosessissa on itse oikeudenkäynti, jos näyttö on riittänyt syytteen nostoon asti rikoksesta epäiltyä vastaan. Käytännössä oikeudenkäynnissä harvoin kuullaan alle 15-vuotiaista ja sen sijaan voidaan käyttää videotallennetta. Lisäksi lasta tutkinutta asiantuntijaa voidaan kuulla

tarvittaessa henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä. Esitutkinnassa saadut todisteet, psykologiset tutkimukset, asiantuntijalausunnot ja lapsen haastattelu käsitellään tuomioistuimessa asiaa ratkaistaessa. Ensiasteen tuomioistuimena toimii kärjäoikeus, jonka tekemään päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen. Hovioikeuden päätöksen johdosta voi hakea vielä edelleen valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Jos vastaaja eli syytetty todetaan syylliseksi, on uhri usein oikeutettu vahingonkorvauksiin henkisestä kärsimyksestä, kivusta ja särystä taikka pysyvästä haitasta. ■

Kirjoittaja valmistelee väitöstutkimustaan seksuaalirikollisuudesta Itä-Suomen yliopistoon Kansan Sivistysrahaston tuella.

Lähteet:

Hirvelä, Päivi 1997: Lapsi rikosprosessissa. Erityisesti inestin todistamisen ongelmat. Werner Söderström Lakitieto Oy. Porvoo 1997.

Hirvelä, Päivi 2006: Rikosprosessi lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Toinen painos. WSOY. Vantaa 2006.

Santtila & Weizmann-Henelius (toim.): Oikeuspsykologia. Edita Publishing Oy. WS Bookwell, Porvoo 2008. Taskinen, Sirpa (toim.): Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen. Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2004. <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksentnaytaartikkeli/tunnus/kht00054>

Rikos on rikos myös virtuaali-maailmassa

Teksti: Mari Koskinen
Kuva: Katja Almgren

Virtuaalimaailma ja reaalimaailma kietoutuvat toisiinsa yhä tiiviimmin. Sosiaalinen media on olennainen osa lasten ja nuorten arkitodellisuutta. Vuodesta 2008 asti myös poliisi on ollut läsnä sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena on torjua rikoksia ja tehdä virtuaalimaailmassa viereileminen turvalliseksi. Nettipoliisi on myös matalan kynnyksen yhteydenottokanava rikoksen uhreille.

Internetin lainvalvojat

Virtuaalisen lähipoliisiryhmän, tuttavallisemmin nettipoliisin, toiminta sai alkunsa sattumalta ja spontaanisti. Ylikonstaapeli **Marko "Fobba" Forss** siirtyi vuonna 2007 kentältä tutkimaan alle 18-vuotiaiden tekemiä rikoksia sekä perheväkivaltatapauksia ja huomasi, että nuorten rikoksissa oli usein jonkinlainen kytkös IRC-galleriaan. Kiusaamisrikoksia tehtiin verkossa ja toisaalta asianomistajat saattoivat galleriassa tunnistaa esimerkiksi

reaalimaailman pahoinpitelijän. IRC-galleria ei ollut poliisille ennestään tuttu ympäristö, mutta Fobba alkoi perehtyä siihen lisää ja miettiä mahdollisuutta toimia galleriassa. Vähitellen Fobba onnistui vakuuttamaan esimiehensä työn tarpeellisuudesta, ja nettipoliisitoiminta sai alkunsa syksyllä 2008. – Omalla nimellä ja naamalla esiintymisen mietitytti, mutta se on osoittautunut todella hyväksi. Se tarjoaa ihan eri tavalla liikkumavaraa, kun on mukana henkilönä eikä organisaationa, Fobba toteaa. Nykyään Fobballa on tiimissään kaksi poliisia, ylikonstaapeli **Mikko Manninen**

► ”*netin kautta seksuaalirikollisten on helppo tavoittaa jopa satoja alaikäisiä*”

ja vanhempi konstaapeli **Jutta Antikainen**. Lisäksi ympäri Suomen on paikallispoliiseja, jotka tekevät nettipoliisin töitä oman työnsä ohella. Fobba on sitä mieltä, että panostaminen kannattaa varmasti. – Tämän työn kautta pystyy vaikuttamaan laajasti, jopa enemmän kuin kentällä, hän pohtii. Fobba valittiin tänä vuonna Vuoden poliisiksi, joten virtuaalipoliisin tarpeellisuus ja vaikuttavuus on huomattu.

IRC-galleria, Facebook ja mese - poliisin uudet aseet

Virtuaalinen lähipoliisi toimii Facebookissa, IRC-galleriassa, mesessä ja Hommaforumilla. Lisäksi Antikainen kirjoittaa Demi-lehden verkkopalveluun. Nettipoliiseille tulee sosiaalisen median kautta tuhansia viestejä. Poliisit pyrkivät ennaltaehkäisemään rikoksia, neuvovat ja puuttuvat netissä tapahtuvaan kiusaamiseen ja rikollisuuteen. Toimintaympäristö muuttuu ja nettipoliisin toiminta sen myötä. Alussa IRC-galleria eli kulta-aikaansa, nyt Facebookilla on suurempi rooli. Kun Fobba aloitti toiminnan netissä, hänellä ei ollut käsitystä siitä, kuinka laajamuotoista esimerkiksi lasten seksuaalinen hyväksikäyttö verkossa on.

– Työ on ohjannut tekijänsä, Fobba toteaa.

Kun poliisille tulee viesti kiusaamisesta, ensin pyritään selvittämään, kuka kiusaa ja miten. Tämän jälkeen poliisi ensisijaisesti huomauttaa tekijälle asiasta. Nettipoliisit kehottavat tekijöiden Facebook-profiileissa tai puhelimitse heitä lopettamaan kiusaamisen. Suurimassa osassa tapauksista tämä riittää eikä esitutkintaan tarvitse mennä. Virtuaalipoliisin toiminnalla voidaan siis säästää runsaasti paperityötä.

Seksuaalirikoksissa pyritään ensin selvittämään viestintälähtäjän todellinen henkilöllisyys, ja mitä on tapahtunut. Uhria puhutetaan ja rohkaistaan tekemään rikosilmoitus sekä kertomaan asiasta vanhemmilleen. Rikosilmoituksen tekemisellä varsinainen tutkinta lähtee käyntiin. Nettipoliisit hoitavat tutkintaa vain harvoin, mutta heitä saatetaan esimerkiksi kuulla rikosprosessissa todista-

jina.

– Saamme puhuttamisen kautta varsin yksityiskohtaista tietoa tapahtuneesta. Netin kautta on helpompi kertoa ikäviä kokemuksia kuin kasvokkain, Fobba kertoo.

Vihapuhetta ja virtuaalivarkauksia?

Lapset ja nuoret joutuvat netissä monenlaisten rikosten uhreiksi. Virtuaalimaailmassa tapahtuu kiusaamista, seksuaalista häirintää ja hyväksikäyttöä sekä virtuaalivarkauksia. Vihapuhe on mediassa nostettu keskiöön internetiin liittyvästä rikollisuudesta uutisoitaessa. Fobba pitää sitä kuitenkin toissijaisena ongelmana lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön verrattuna.

Virtuaalisen lähipoliisin ja Pelastakaa Lapset ry:n tekemän tutkimuksen mukaan kyselyyn vastanneista alle 16-vuotiaista tytöistä lähes puolet oli saanut seksiehdotuksia netissä. Kolmasosa kaikista vastanneista alle 16-vuotiaista kertoi vastaanottaneensa itseään selkeästi vanhemmalta tai aikuiselta henkilöltä seksuaalisesti häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita. Neljäsosa oli käynyt seksuaalisviritteisiä keskusteluja ja viidesosa ollut seksuaalisessa webkamerayhteydessä itseään selkeästi vanhemman tai aikuisen henkilön kanssa.

Tulokset kertovat karua kieltä ilmiön laajuudesta, mutta Fobba ei ole yllättynyt. Poliisin tietoon tulleet tapaukset paljastavat vain pienen osan netin seksuaalirikollisuudesta. Internet tarjoaa helpon mahdollisuuden alaikäisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

– Netin kautta seksuaalirikollisten on helppo tavoittaa jopa satoja alaikäisiä ja aina jonkun saa suostumaan, Fobba toteaa.

Vastuu on aina hyväksikäyttäjällä

Seksuaalisuus kiinnostaa nuoria, ja he saattavat lähteä vapaaehtoisesti mukaan seksuaalisväritteiseen verkkokeskusteluun sekä suostua näyttämään rintojaan tai hyväilemään itseään webkameran edessä. Tekijä saattaa painostaa ja uhkailla uhriaan, mikäli tämä ei suostu pyydettyyn seksuaaliseen tekoon. Tämä on omiaan murtamaan nuoren. Fobban mukaan uhrin syyllistävät itseään tapahtuneesta. Myös häpeä ja pelko ovat vahvasti läsnä. Moni ei kerro tapahtuneesta kenellekään aikuiselle.

Jossain vaiheessa tapahtunut alkaa kuitenkin ahdistaa, ja uhrin ottavat yhteyttä nettipoliisiin. Usein poliisi on ensimmäi-

nen aikuinen, jolle tapahtuneesta uskaletaan kertoa. Aina lapset ja nuoret eivät ymmärrä, että on tapahtunut rikos. Eräs poliisin tärkeistä tehtävistä onkin kertoa uhrille, että teko on rikos, ja vastuu siitä on tekijällä.

– Vaikka nuori olisi ollut itse aloitteellinen, vastuu on silti aina aikuisella hyväksikäyttäjällä, Fobba painottaa.

Seksuaalisen hyväksikäytön torjunta edellyttää lisäkeinoja

Poliisi tarvitsisi Fobban mukaan peite-toimintaoikeuden, jonka avulla se pääsisi seksuaalirikollisten jäljille. Nykyinen lainsäädäntö antaa poliisille mahdollisuutta esiintyä lapsena sosiaalisessa mediassa, mutta ei mahdollista pakko-keinojen käyttöä.

– Profiiliin aikuisilta tulleiden seksuaalisävytteisten yhteydenottojen kautta päästäisiin kiinni rikollisiin ja voitaisiin auttaa oikeita uhreja, Fobba selittää. Hän peräänkuuluttaa päättäjiltä rohkeutta tarttua asiaan.

– Tutkimus lasten ja nuorten internetissä kokemasta häirinnästä ja hyväksikäytöstä sai mediassa runsaasti huomiota, mutta kukaan päättäjistä ei kuitenkaan ottanut siitä koppia, Fobba toteaa pettyneenä. Pelkkä mediakasvatus ja vanhempien toimet eivät riitä, tarvitaan keinoja, joilla tekijöiden jäljille päästään, rikokset voidaan tutkia ja uhrien oikeudet toteuttaa.

Netti luo uusia mahdollisuuksia – hyvään ja pahaan

Rikollisuus on tullut sosiaaliseen mediaan, joten poliisin tulee vastata siihen. Poliisi on verkossa näyttävästi esillä ja pyrkii luomaan turvallisuuden tunnetta myös virtuaalimaailmaan. Netin nurjan puolen tuntemisesta huolimatta Fobba on sitä mieltä, että internet on tuonut mukanaan enemmän hyvää kuin pahaa. Sosiaalinen media tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia auttaa rikoksen uhreiksi joutuneita, ja kynnys ilmoittaa poliisille tapahtuneista rikoksista on matalampi kuin kasvokkain. Poliisin ammattitaito on lisääntynyt ja nykyään ymmärretään hieman paremmin, että verkossa tapahtuva kiusaaminen tai hyväksikäyttö voi olla aivan yhtä traumatisoivaa kuin reaalimaailman rikokset. Rikos on rikos myös virtuaalimaailmassa, ja suoja on tarjottava siellä, missä lapset ja nuoret aikaansa viettävät. ■

Lisätietoja: www.poliisi.fi/nettipoliisi ja www.pelastakaaalapset.fi/nettiturvallisuus

NUORTEN RIKOSKIERRETTÄ katkaisemassa

Teksti: Tiina Oikarinen

Rikoksilla oireile- via nuoria auttava psykiatrinen sai- raanhoitaja

Krista Juurikko tietää, että varhainen puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää. Hän myös painottaa, että menetettyjä tapauksia ei ole. ”Tajuatko sä, kuinka vakavasta asiasta on kysymys?”

Näin psykiatrinen sairaanhoitaja Krista Juurikko kysyy usein rikoksen tehneeltä nuorelta, jonka poliisi on ohjannut hänen vastaanotolleen. Helsingin itäisen poliisipiirin kanssa yhteistyötä tekevä Juurikon linja on tiukka, mutta otteet hellät. Hän toteaa, että nuorten tekemien rikosten takaa löytyy usein isoja ongelmavyhtejä. Rikokset ovat oireita: hyvinvoiva nuori ei hakkaa ja ryöstä.

Nuorten avuntarve suuri

Kouluterveydenhuollon palkkalistoilla oleva Juurikko on työskennellyt Helsingin itäisessä poliisipiirissä syksystä 2010 lähtien. Tuolloin Helsingissä aloitettiin moniammatillinen yhteistyöhanke nuorten rikosoirehintaan puuttumiseksi. Kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kuuluvassa hankkeessa ovat mukana Helsingin kaupungin terveyskeskus, poliisitoimi ja sosiaalitoimi. Vuoden 2012 loppuun asti kestävä hankkeen pilottialueiksi on valittu itäinen ja pohjoinen poliisipiiri. Hankkeen taustalla on huoli nuorten tekemien rikosten lisääntymisestä. Juurikon rooli psykiatrisena sairaanhoitajana on tavata rikosten eri osapuolia, antaa heille tukea sekä arvioida heidän jatkohoidon tarpeensa. Valtaosa Juurikon päivistä kuluu 12–15-vuotiaiden nuorten kanssa, jotka ovat tehneet ikätovereihinsa kohdistuneita vakavia väkivalta- ja ryöstörikoksia. Hän tapaa päivittäin noin 4–5 alle 18-vuotiasta nuorta. Jonkun verran hänen vastaanotolleen ohjataan myös nuoria rikosten uhreja sekä lähisuhdeväkivallan uhreja ja heidän lapsiaan. Nuorten keskinäisissä väkivalta- ja ryöstörikoksissa tekijöinä ja uhreina on sekä tyttöjä että poikia, mutta tekotavoissa on usein eroja. Juurikon mukaan tytöt toimivat usein ryhmissä, he yleensä tuntevat uhrinsa ja saattavat suunnitella tekoa

esimerkiksi Facebookissa. Pojatkin voivat toimia ryhmänä, mutta he valitsevat uhrinsa yleensä sattumanvaraisemmin. Yhteistä rikoksilla oirehtiville nuorille on kuitenkin se, että he lähes aina tarvitsevat pitkäjänteistä apua. Juurikko ja hänen työparinsa lääkäri **Laura Suomalainen** ohjaavat lähes 90 prosenttia nuorista rikoksenteijöistä jatkohoitoon, esimerkiksi nuorisopsykiatriaan tai päihdepsykiatriaan. Juurikko painottaakin, että rikos- ja päihdekierteen katkaisu edellyttää aikuisten väliintuloa. ”Nuori pitää kohdata”, hän täsmentää.

Moniammatillisen työn haasteita ja tuloksia

Hankkeen tulokset ovat tähän mennessä olleet hyviä. Kiitosta rikoksiin ja päihteiden käyttöön puuttumisesta ovat antaneet nuoret itse. Monet heistä katuivat tekemiään rikoksia ja ovat kiitollisia saamastaan avusta. Juurikko toteaa useaan otteeseen, että nuorten asioihin on vain uskallettava puuttua. – Eräskin tyttö sanoi, ettei haluaisi tapella, mutta kun muut käskivät, niin on pakko, hän jatkaa. Kiitosta pilottihankkeesta ovat antaneet myös yhteistyökumppanit: poliisi, sosiaalitoimikijat ja koulut. Juurikkoa kuitenkin harmittaa se, että viranomaisten jäykät tietojen luovuttamiskäytännöt asettavat haasteita nuorten auttamiselle. Toisaalta juuri yhteistyön kautta auttamistahoja on löytynyt, ja nuorten kokonaisvaltaisempi kohtaaminen on lisääntynyt. Hoidon seuranta ja koordinaatio ontuu. – Lankoja on useita, mutta kukaan ei välttämättä pidä niitä kunnolla käsissään.

► ”eräskin tyttö
sanoi, ettei
haluasi tapella,
mutta kun
muut käskivät,
niin on pakko”

Juurikon mielestä avun koordinointiin tulisikin kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Koordinaatiovastuu voisi hänen mielestä olla esimerkiksi nuorten asioista vastaavalla sosiaalitoimikijällä.

Väkivallan uhrien tukeminen tärkeää

Juurikon työssä painottuu rikoksilla oireilevien nuorten auttaminen. Kuitenkin noin 20 prosenttia hänen asiakkaistaan on rikosten uhreja. Hän arvelee, että suurin osa esimerkiksi vakavan koulu-kiusaamisen uhreista ohjautuu koulukuraattorien ja kouluterveydenhoitajien puolelle. Tapaamiensa rikosten uhriksi joutuneiden nuorten kanssa Juurikko käy läpi muun muassa häpeän tunteita. Ikätovereidensa väkivallan tai ryöstön kohteeksi joutuneet alkavat helposti etsiä syytä tapahtuneeseen itsestään. Juurikko keskittyy purkamaan tätä syyllisyyden tunnetta yhdessä nuoren kanssa.

– Lisäksi pohditaan ihan konkreettisesti sitä, mitä voi tehdä, jos joku tulee esimerkiksi vaatimaan nuorelta rahaa, hän lisää.

Valtaosa Juurikon tapaamista lähisuhdeväkivallan uhrien lapsista on hyvin nuoria. Heitä hän pyrkii auttamaan lähinnä tukemalla väkivallan uhriksi joutunutta vanhempaa. Juurikko käy uhrin kanssa läpi muun muassa sitä, mistä saada voimia väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiseen.

Varhainen puuttuminen työn perusta

Juurikon tausta on lastenpsykiatriassa, lastensuojelussa ja nuorten päihdetyössä. Hän on harjaantunut lukemaan nuorten tunnetiloja.

– Naamasta kyllä usein jo näkee, onko kaikki ok, Juurikko kertoo.

Hän sanoo motivaation rankkaan työhönsä tulevan niistä hetkistä, kun huomaa muutoksen tapahtuvan nuorella.

– Kun huonokuntoinen nuori suostuu ensi kertaa tulemaan vastaanotolle, tai kun aggressiivisesti käyttäytyvä nuori on ensimmäistä kertaa ystävällinen, Juurikko listaa työnsä suurimpia palkintoja.

Hän painottaa, että hänen tapaamansa nuoret ovat poikkeuksetta ihania ja hauskoja ihmisiä. He ovat tehneet virheitä ja tarvitsevat paljon apua – mutta heillä kaikilla on oikeus saavuttaa tasapainoinen aikuisuus.

– Kunhan heidät vain kohdataan ajoissa, Juurikko päättää. ■

Teksti: Jarmo Heinonen

Tie kohti vastuullista aikuisuutta

Suurin osa nuorista, jotka tänä päivänä tekevät rikoksia, ovat muutaman vuoden päästä työssäkäyviä tasapainoisia aikuisia, jotka hieman häpeillen naurahtavat nuoruuden hölmöilyilleen.

Toisalta joukkoon mahtuu myös nuoria, joiden tilanne on ajautumassa kohti rikollista elämäntapaa, ellei nuoren tilanteeseen puututa nopeasti, täsmällisesti ja oikeilla keinoilla. Poliisin perinteiset keinot kuten putkayö ja sakko yksin käytettyinä itse asiassa kasvattavat nuorta kohti rikollista elämäntapaa. Usein meistä nimittäin kehitty sellaisia, joina meitä kohdellaan. Niinpä poliisi onkin entistä selkeämmin valinnut toimintatavan, jossa toimijoita, jotka osaltaan voivat auttaa nuorta kasvamaan vastuulliseksi aikuiseksi tai jopa pelastaa nuoren rikolliselta elämäntavalta, on otettu mukaan ratkomaan nuoren ongelmia yhdessä poliisin kanssa.

Poliisi saa tietoonsa suuren määrän tapahtumia, joissa nuoren epäillään käyttäytyneen rikollisella tavalla tai joutuneen rikoksen uhriksi. Nuoreen, rikoksilla oirehtivaan henkilöön suhtaudutaan viranomaisten taholta hyvin eri tavalla kuin ”rikollisen elämäntavan” valinneeseen aikuiseen. Aikuisten osalta pyritään uskottavalla kiinnijäämisriskillä ja teosta seuraavalla rangaistuksella jo ennalta eh-

käisemään rikosten tekemistä, mutta nuorten osalta vastaava logiikka ei monesti toimi. Nuori elää usein lyhytjenteisesti, eivätkä rikolliset teot ole vakaasti harkittuja, vaan ne syntyvät hetken mielijohteesta. Näin ollen seurausten kuten vapauden tai omaisuuden menetyksen pelko ei monestikaan estä rikoksen tekemistä.

Monelta osaamisalueelta ongelman kimppuun

Poliisilla on jo pitkät perinteet yhteistyöstä sosiaalityön kanssa. 2000-luvulla kehitys on kulkenut suuntaan, jossa entistä useampia viranomaistahoja on kutsuttu mukaan yhteisten ongelmien ratkomiseen. Helsingissä on vuoden ajan poliisin tiloissa toiminut sosiaalityöntekijän lisäksi kaupungin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palkkaama psykiatrinen sairaanhoitaja. Osaltaan Helsingin kokeiluun on vaikuttanut Hämeenlinnassa kehitetystä Ankkuri-toiminnasta saadut hyvät tulokset. Lyhyiden kokemusten jälkeen voin todeta, että kehityssuunta on oikea. Poliisissa perheiden ongelmiin keskittynyt tutkintaryhmä, lähipoliisit, sosiaalityöntekijät ja psykiatrinen sairaanhoitaja muodostavat poliisin tiloissa työskentelevän tiimin, jonka tehtäviin kuuluu varsin laajasti sekä selvittää että pyrkii ratkaisemaan ne ongelmat, jotka usein ilmenevät nuoren rikollisena käyttäytymisenä. Jokainen ammattilainen katsoo havaitsemaansa ongelmaa omaan koulutukseensa, kokemukseensa ja osaamiseensa peilaten, jolloin tiimillä on käytössään osaamista laajemmin kuin kullakin sen osasella erikseen. Vaikka tiimin jäsenillä on toisistaan poikkeavat tehtävät, on tiimin tavoite yhteinen, nuoren rikollisen käyttäytymisen ja siitä seuraavan negatiivisen kehityksen katkaiseminen.

Käytännössä on jo todettu, että yhteistoiminnan kautta on saatu ohjat-

tua lastensuojeluun tai asianmukaiseen terveydenhoitoon nuoria, joiden käyttäytymisen taustalla on ongelmia, jotka eivät koskaan olisi poistuneet poliisin perinteisillä keinoilla. Vastavasti monet nuoret ovat ongelmansa käsittelyn yhteydessä saaneet poliisin toiminnasta perinteisestä poikkeavan kokemuksen. Jos poliisin puuttuminen on aikaisemmin nähty pelkästään negatiivisena rajoittamisena ja rankaisemisena, on asian käsittelyn edetessä nuorikin havainnut, miten välttämätöntä on puuttua käytökseen, joka vahingoittaa nuorta itseään tai toisia, ja nuori on ymmärtänyt tarvitessaan saavansa itsekin poliisilta apua.

Monet meistä muistavat lasten sadun, jossa myrskytuuli ja aurinko kilpailevat yrittäen saada mieheltä päällystykseen päältä. Myrsky puhalttaa minkä pystyy, mutta mies vain vetää takkia tiiviimmin päälleen. Myrskyn jälkeen aurinko alkaa paistaa lempeästi, jolloin mies riisuu itse takkinsa. En yritä sanoa, että joku tapa toimia olisi aina toista parempi, eikä poliisi nyt tai tulevaisuudessa vain silitä nuorten päätä ja anna näille vapaalippuja rikosten tekemiseen. On kuitenkin tärkeää, että niillä tahoilla, jotka ratkovat nuorten ongelmia ja yrittävät tukea nuoren kasvua kohti vastuullista aikuisuutta, on käytössään mahdollisimman laaja keinovalikoima ja osaamista valita kulloinkin paras – tai ainakin paras mahdollinen – keino yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. ■

Kirjoittaja on Helsingin poliisilaitoksen komisario.

Teksti: Minna Järvinen

Oikeuksia erojen yli

– Ulrik-projektin päätösseminaarin puheenaiheet

Rikosuhripäivystyksen ulkomaa-laistaustaisiin rikoksen uhreihin keskittyvän Ulrik-projektin päätösseminaari pidettiin Pyynikin ruskaisissa maisemissa Tampereella.

Yhdenvertaisuus, jonka FM **Sari Hammar-Suutari** Itä-Suomen yliopistosta nosti esille puheenvuorossaan, nousi seminaarin kantavaksi teemaksi. Yhdenvertaisuus asiakaspalvelussa on ihmisten erilaisten, yksilöllisten tarpeiden huomioimista. Virheellisesti usein ajatellaan sen tarkoittavan kaikille samaa, yhtä paljon ja samalla tavalla. Kuitenkin asiakaspalvelun arjessa se voi tarkoittaa esimerkiksi lisääjän antamista kielistä ymmärtämättömälle tai muita eriyttämistoimien hyödyntämistä, jos niiden avulla saa annettua alkupotkun sitä tarvitseville.

Palvelujärjestelmän monimutkaisuus ja rakenteelliset esteet

Seminaarissa nostettiin esille erilaisten ulkomaa-laistaustaisten, muun muassa venäläisten naisten, traumatisoituneiden pakolaisten, työperäisten maahanmuuttajien ja ihmiskaupan uhriksi joutuneiden ongelmia suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Palvelujärjestelmän monimutkaisuus kävi selkeästi ilmi asiantuntijoiden paneelikeskustelussa, jossa pyrittiin valottamaan tapausesimerkkinä toimivan, monesta ongelmasta

kärsivän rikoksen uhrin polkua. Järjestelmää, jossa polku toimisi moitteettomasti, ei ole kehitetty ja tietoa hyvistä käytännöistä ei ole toimijoilla riittävästi. Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja **Jaana Kauppinen** toi esille myös erityisesti ihmiskauppaan liittyvät rakenteelliset esteet kuten tulkintaerimielisyydet, yhteistyövelvoite poliisin kanssa ja vaatimus siteiden katkaisemiseen, jotka saattavat estää uhrin asian etenemiseen.

Kommenttipuheenvuorossaan opiskelija **Elani Nassif** sanoi osuvasti Suomen kansalaisuuden ja siihen liittyvien oikeuksien olevan sidoksissa Kelaan. Moni ulkomaa-laistaustainen jää helposti palvelujärjestelmän ulkopuolelle, ja riskit joutua rikollisuuden tai hyväksikäytön uhriksi kasvavat. Tutkija **Anna Kontula** nosti tällaisiksi riskiryhmiksi pimeiden ja puolipimeiden töiden tekijät sekä epätyöläiset, kuten kerjäläiset ja pullonkerääjät, jotka eivät ole työn käsitteen sisäpuolella. He voivat olla riippuvuussuhteessa työnantajansa myös vapaa-ajalla, jolloin työnantajasta voi olla kiinni palkan lisäksi myös asuminen, vapaa-ajankäyttö sekä yhteydenpito perheeseen. Koska asia on uusi, ei ulkopuolisilla ole keinoja asiaan puuttumiseksi. Ulkomaa-laistaustaiselle itselleen kynnys kertoa omasta tilanteestaan on suuri. Taustalla voi olla pelkoa esimerkiksi lapsen tai työpaikan menettämisestä. Luottamus palvelujärjestelmään voi olla aikaisempien kokemusten pohjalta heikkoa, ja tietoa, siitä keneltä asioita lähdetään kysymään, ei välttämättä ole.

Kieli ja kommunikointi

Kielitaito tai sen puute lisäävät myös kynnystä hakeutua asiakkaaksi, silloinkin kun apua tarvitsisi. Kieliongelmat heijastuvat myös asiakastyöhön – kuinka varmistua siitä, että kaikki ovat ymmärtäneet asian samalla tavalla? Tulkkina toimiva **Teija Potenze** puhuikin seminaarissa tulkkauksen haasteista. Tulkin kanssa toimittaessa on tärkeää puhua asiakkaalle eikä tulkiille. Hän ohjeisti asettumaan asiakkaan asemaan: millä tavalla itse haluaisin tulla kohdelluksi?

Ulrik-tiimi: kuvassa vasemmalta oikealle: Leena Piippola, Salome Tuomaala, Meri Korniloff, Galina Vasilenko

Vaikka samaa kieltä ei olisi, katsomalla ja kuuntelemalla asiakasta voi tulkita asiakkaan olotilasta kertovia sanattomia viestejä ja samalla tavalla voi kehon ja äänen painojen avulla tuottaa asiakasta rauhoittavia viestejä.

Mediaan päin painetta

Kulttuuri- ja ihmisoikeustoimittaja **Maija-Kaarina Tuominen** kuten myös Anna Kontula nostivat seminaarissa esille median roolin: ulkomaa-laistaustaisten rikosten uhrien aseman pitäisi näkyä ja heidän äänensä saada kuulumaan. On erittäin tärkeää, että keskustelu ulkomaa-laistaustaisen rikoksen uhrin asemasta jatkuu. Tämä kenties herättäisi päättäjät parantamaan tilannetta. Aina-kin Ulrik-projektin aikana esille nostetut yhdenvertaisuutta asiakastyössä parantavat käytännöt jäävät elämään Rikosuhripäivystyksen työssä. ■

Pirstaleinen auttamisjärjestelmä ei näe nuorta kokonaisena

Teksti: Sami Liukkonen

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmä on liian kankea tarttuakseen lasten ja nuorten monimutkaistuihin ongelmiin. Syrjäytymistä ja siihen puuttumista on pohdittu lukemattomissa eri työryhmissä vuosien varrella. Pari vuotta sitten Suomen Mielenterveysseuran Koulutuskeskuksessa päätettiin etsiä ratkaisu ongelmaan. Oli löydettävä toimiva malli, jolla nuorta uhkaava syrjäytymiskierre katkaistaan.

VTT Leena Ehrling Mielenterveysseuran Koulutuskeskuksesta toimii Raha-automaattiyhdistyksen rahoittaman Palaset kohdalleen -hankkeen projektipäällikkönä.

Hankkeen tarkoituksena on ehkäistä vaikeissa elämäntilanteissa olevien lasten ja nuorten syrjäytymistä.

Nykyinen järjestelmämme toimii niin, että jokainen ammattilainen työskentelee omalla sektorillaan ja toimii parhaansa mukaan, mutta kukaan ei katso nuoren ja hänen perheensä tilannetta ja tarpeita kokonaisuutena.

– Jokainen auttamisjärjestelmän toimija näkee saman ongelman, mutta vain oman asiantuntemuksensa kautta. Kaikki lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset tietävät, että ongelmat ovat monilaisempia ja hankalampia, mutta keinot puuttua laaja-alaisiin ongelmiin uupuvat. Tämä aiheuttaa auttajissa neuvottomuutta ja lisää työn kuormittavuutta, kuvailee Ehrling.

Auttamisjärjestelmämme kyvyttömyys puuttua monista syistä oireilevien lasten ja nuorten tilanteeseen ei ole uusi asia. Lasten ja nuorten sijoitukset kodin ulkopuolelle ovat kasvaneet koko 2000-luvun ajan. Ongelmaa on vuosien mittaan puitu lukemattomissa seminaareissa, mutta käteen ei ole jäänyt juuri mitään konkreettista. Mielenterveysseurassa uskotaan, että Palaset kohdalleen -hankkeen myötä ongelmiin saadaan toimiva ratkaisumalli.

Tukea perheille ja aikaa vanhemmuuteen

Palaset kohdalleen -hankkeessa on kyse monimuotoisesta perheterapiasta (MDFT, Multidimensional Family Therapy), joka on maailmalla todettu tehokkaaksi yhdistelmähoidoksi. Varsinaisesti MDFT:ssä ei ole kyse pelkästä terapiasta. Ehrling näkee toimintamuodon Case Managemen-

tina eli tapauksen hoitamisenä niin, että yksi ammattiauttaja ammattilaistimin tukemana kantaa vastuun koko nuoren ongelma-työryhmän hoitamisesta. Virallisen määritelmän mukaan MDFT:ssä on kyse Case Managementin ja terapeuttisen työtavan yhdistelmästä.

Palaset kohdalleen -hankkeessa nuorten ongelmiin etsitään ratkaisuja yhdessä nuoren, hänen perheensä, koulun sekä muiden toimijoiden kanssa, jotka vaikuttavat nuoren ongelmiin. Tapaamiset järjestetään nuorten omassa elinympäristössä, ei nuorille vieraisissa vastaanottohuoneissa.

Ehrling on nähnyt tilanteen, jossa toivottomaksi tapaukseksi leimatun nuoren ongelmien taustalta löytyi nuoren kylästyminen omien vanhempiensa jatkuvaan riitelystä. Perheen kanssa tehdyn yhteisen työstämisen jälkeen nuoren ongelmat alkoivat ratketa. Hoitoprosessin onkin tarkoitus olla hyvin lyhyt: neljästä seitsemään kuukautta, muistuttaa Ehrling.

Case Managementin ydin ja oivallus on siinä, että avun etsimisen ja asioiden organisoinnin sijaan vanhemmille jää aikaa juuri siihen kaikista olennaisimpaan: vanhemmuuteen. Ehrlingin mielestä juuri vanhemmuuden tukemisesta löytyykin monien ongelmien ratkaisun avain. Vanhempia pitää tukea kuuntelemaan omia lapsiaan. Vanhemmat tarvitsevat myös tukea ottamaan aivan uudella tavalla vastuuta omasta vanhemmuudestaan.

Nykyvanhemmat saattavat olla niin kiinni omassa urassaan ja työelämän imussa, että eivät huomaa lastensa jäävän väliin huomiota, arvostusta ja välittämistä. – Nuoret osaavat puhua vanhempien huomiottomuuden paremmin päin. Pitkää työpäivää tekevien vanhempien nuoret viettävät paljon aikaa yksin ja kavereidensa kanssa. Nuoren mielestä on luksusta, kun kukaan ei ole vahtaamas-

sa, mitä iltaisin puuhaillaan. On surullista nähdä, kun nuoret täyttävät vanhempien poissaolon aiheuttamaa tyhjyyttä erilaisilla riippuvuuksilla: päihteistä tietokonepeleihin, kertoo Ehrling.

Viimekädessä juuri vanhemmilla on vastuu lapsistaan. Välillä tuntuu, että vanhemmat ovat unohtaneet tämän ja haluavat siirtää kasvatusvastuun ammattiauttajille. Leena Ehrlingin mielestä tämä on ymmärrettävää, sillä kasvatus-tehtävä ei ole helppo yhteiskunnassa, jossa vanhempien oletetaan olevan 24/7 myös työelämän saavutettavissa.

Avuntarvitsija on kohdattava kokonaisena

Leena Ehrlingin mielestä koko palvelujärjestelmää ei tarvitse räjäyttää ja rakentaa uudelleen. Suomalaisen tukijärjestelmän ammattitaito on huippuluokkaa, kyse on enemminkin asenteista ja käytännöistä. Yksi vaihtoehto voisi olla ammattilaisten suurempi vastuu koko hoitoketjusta. Ensimmäinen ammattiauttaja seuraisi ja ohjaisi avuntarvitsijaa koko hoitoketjun.

Jokainen ammattiauttaja toimisi näin myös Case Managerina, jolloin olisi velvollisuus miettiä autettavaa henkilöä ja hänen tarpeitansa kokonaisuutena. Tukijärjestelmän ammattilaiset tarvitsisivat työssään lisää sektorirajat ylittävää koulutusta ja yhteistyötä. Hoitojärjestelmän tarkoituksena on oikeasti löytää ratkaisu ja ihmisten ongelmiin, ei pallotella heitä luukulta toiselle, lataa Ehrling.

Kolmivuotinen Palaset kohdalleen -hanke käynnistyi vuoden 2011 maaliskuussa. Hankkeen pilottitiimit työskentelevät Helsingissä, Jyväskylässä, Kuopiossa ja Pirkanmaalla. Tähän mennessä saadut kokemukset hankkeesta ovat kannustavia.

Tavoitteena on juurruttaa USA:sta peräisin oleva MDFT -työskentely osaksi suomalaista tukiverkostoa. Ihanne olisi tietysti se, että tulevaisuudessa ihminen kohdattaisiin auttamisjärjestelmässä entistä kokonaisempaan ja ohjattaisiin tukiverkostossa eteenpäin oikean avun pariin, tiivistää Leena Ehrling. ■

Kirjoittaja on Suomen Mielenterveysseuran tiedottaja

Projekti Child victims in the Union – Rights and Empowerment

CURE

Tausta ja tarkoitus

Child victims in the Union – Rights and Empowerment, CURE, Ruotsin Rikosuhriviranomaisen (Brottsoffermyndigheten, vastaa Suomen valtiokonttoria) koordinoima projekti lasten asemasta rikosuhreina rikosoikeusprosessissa eri EU:n jäsenmaissa vuosina 2009–2010. Projekti toteutettiin yhteistyönä kahdeksassa jäsenmaassa ja yhdessä jäsenehdokasmaassa: oikeusministeriöt Belgiassa, Suomessa, Ranskassa, Italiassa, Romaniassa ja Kroatiaassa, Skotlannin hallituksen alainen rikosuhri- ja todistajayksikkö, puolustus-oikeusasiamies Slovakiassa ja portugalilainen rikosuhrijärjestö APAV. Projekti sai osan rahoituksestaan Euroopan komission ohjelmasta Prevention of and Fight against Crime Programme (ISEC) Directorate- General Justice, Freedom and Security.

CURE keskittyi lasten erityistarpeisiin rikosoikeusprosessin aikana. Pääasiallinen tavoite oli parantaa heidän asemaansa prosessin aikana. Projektin tavoiteasettelua tuki kaksi pitkäaikaisista päämäärää tukea lapsia rikosuhreina sekä tukea ennalta ehkäisevää toimintaa auttaa lapsia joutumasta toistuvasti rikoksen uhriksi.

Projektin puitteissa laadittiin EU:n jäsenvaltioille ja EU-komissiolle osoitetut suositukset. Näiden tarkoituksena on tulla voimaan minimitasolla parantaen lasten oikeuksia EU:ssa liisäämällä tietoa ja kunnioitusta. CURE-projekti keskittyy lasten asemaan esitutinnan ja oikeudenkäynnin aikana. Tässä työssä keskityttiin neljään teemaan: tiedotus, lapsi esitutkinnassa, lapsen edustaminen sekä esiintyminen oikeudessa.

Projektin lopuksi julkaistiin raportti *Child victims in the Union – Rights and Empowerment*. Raportin tarkoitus oli edistää tietämystä niistä ongelmista, joita lapset kohtaavat rikosoikeusprosessin aikana ja niistä toimenpiteistä, jotka helpottavat tilannetta sekä tämän lisäksi esitellä parannusehdotuksia jäsenmaille ja EU-komissiolle.

Lähtökohdat

CURE:n työ perustuu kansainvälisiin keinoihin. Lapsen oikeuksien sopimus, Euroopan neuvoston puitepäättös rikosuhriin asemasta oikeusprosessissa vuodelta 2001 ja YK:n oikeudenkäytön ohjeet asioissa, joissa lapsi on joutunut joko rikoksen uhriksi tai todistajaksi (UN Guidelines on Justice involving Child Victims and Witnesses of Crime) olivat erittäin tärkeitä lähtökohdita projektille.

CURE-projekti auttaa luonnollisesti sekä lyhyessä että pitkässä tähtäyksessä rikoksen uhriksi joutuneita lapsia oikeusproses-

sissa. Projektin pääasiallinen kohderyhmä oli oikeusministeriöissä toimivat virkamiehet ja päättäjät lakien laatijoina ja poliittisesti vastuullisina. Toinen kohderyhmä oli jäsenvaltioiden oikeuslaitosten asiantuntijat. Kolmas kohderyhmä oli julkiset ja aatteelliset toiminnat, jotka tarjoavat tukea ja apua lapsirikosuhreille samoin kuin kaikki he, jotka ovat tekemisissä lapsirikosuhrien kanssa oikeusprosessiin liittyen.

Projektin toteutus

Projekti toteutettiin kahden tutkimuksen avulla, joissa kerättiin tietoa lapsirikosuhrien tilanteesta EU:n jäsenmaissa. Kattavin tutkimus perustui jäsenmaiden oikeusministeriöille kohdistettuun kyselyyn lasten oikeudellisesta asemasta. Toinen tutkimus kuvastaa tutkimuksen käytännöllistä osaa, se keskittyi toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena oli auttaa lapsia oikeusprosessissa ja tukea heitä kohtaamaan oikeustoimen vaatimukset. Toimenpiteiden pitää olla erityisesti lapsille tarkoitettuja, käyttökelpoisia ja hyviä tuloksia antavia. Kysely lähetettiin suurelle joukolle toimijoita, esimerkiksi lapsiasiamiesten verkostolle (ENOC), the European Police College Network:lle (CEPOL), rikosuhrijärjestöille ja lastenoikeusjärjestöille kaikkiin jäsenvaltioihin sekä projektin yhteistyökumppaneille ja muille asiantuntijoille.

Vuonna 2009 pidettiin kansainvälinen konferenssi, johon osallistui eri ministeriöiden edustajia, päättäjiä, oikeuslaitosten ammattilaisia ja lasten oikeuksien asiantuntijoita. Suosituksia laadittaessa materiaalina käytettiin kyselyistä ja CURE-konferenssissa saatua tietoa sekä asiantuntijoiden kommentteja.

Projektin johtopäätökset

Tutkimuksista tehdään se johtopäätös, että lasten asema rikosuhriin ja tuki, jota lapsirikosuhreille tarjotaan rikosuhriprosessin aikana, on riittämätön. Laaja-alainen, holistinen näkemys, joka on kirjattu YK:n sopimukseen lapsista rikosuhreina ja rikoksen todistajina ei ole toteutunut riittävästi.

CURE-projekti on pidettävä ensimmäisenä vaiheena kiinnittää huomio tähän ajankohtaiseen ongelmaan, mutta tarvitaan lisää tutkimuksia ja selvityksiä, jotta saadaan tietoa, kuinka lakeja ja käytäntöjä toteutetaan. Seuraavassa vaiheessa pitää pohtia teorian soveltamista käytäntöön. Parhaiden käytäntöjen määrittelyn vaikeudet eri jäsenvaltioissa johtivat johtopäätöksen, että tarvitaan näyttöön perustuvaa tutkimusta ja arviointia toimimista, toimenpiteistä ja rutiineista, jotta rikoksen uhriksi joutuneita lapsia voidaan tukea oikeusprosessissa.

Yksi projektin tavoitteista oli huomioida yleiset tarpeet, jotka lapsilla oikeusprosessin aikana on. Johtopäätös oli, että rikok-

sen uhriksi joutuneiden lasten suojelua pitää laajentaa ja on työskenneltävä erilaisten suojelurajoitusten poistamiseksi tietyn ikäisten lapsirikosuhrien kohdalla.

Toinen projektin tavoite oli, että lapsiuhreihin liittyville kysymyksille pitää saada korkeampi status sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla ja tätä kautta muuttaa oikeuslaitoksen ammattilaisten asenteita. Yksi keino parantaa lapsirikosuhrien oikeusturvaa on luoda sitovia lakeja ja lapsiin kohdistuvia toimenpiteitä. Hyvin jäsenettyjä, poikkitieteellisestä näkökulmasta laadittuja mekanismeja tarvitaan, jotta lapsi pystyy vastamaan oikeusprosessin vaatimuksiin. Oikeuslaitoksen henkilökunta tarvitsee yleistä ja tämän alan koulutusta, jotta he pystyvät vastamaan lapsirikosuhrien yksilöllisiin tarpeisiin. Tästä syystä pyydetään EU-komissiota ja jäsenvaltioita noudattamaan suosituksia:

- kehittää kansallisia strategioita suojella lapsirikosuhreja rikosoikeusprosessissa,
- kehittää lapsiystävällistä informaatiota, joka kohdistetaan rikoksen uhriksi joutuneille lapsille,
- ottaa käyttöön ja välittää edelleen tutkimustuloksia ja parhaita käytäntöjä, jotka liittyvät lapsirikosuhrien tilanteeseen EU:ssa,
- edistää eurooppalaisten suuntaviivojen kehittämistä rikoksen uhriksi joutuneiden lasten haastattelemiseen
- liittää lapsirikosuhrien tilanteeseen oikeusprosessin aikana liittyviä asioita oikeuslaitoksen peruskoulutukseen EU-tasolla.

Raportti *Child victims in the Union – Rights and Empowerment* on saatavissa verkosta pdf-muodossa ja suositukseset sekä projektityhteenvedo englanniksi on myös ladattavissa. On myös mahdollista tilata rajattu määrä painettuja raportteja Ruotsin rikosuhripäivystyksestä, Brottsoffermyndigheten. Lisätietoja löytyy CUREN kotisivuilta www.childvictims.se. ■

Projektet Child victims in the Union – Rights and Empowerment, CURE

Bakgrund och syften

Child victims in Union – Rights and Empowerment, CURE, ett projekt om barns ställning som brottsoffer i straffrättsprocessen i EU:s medlemsstater, drevs av Brottsoffermyndigheten 2009-2010. Projektet genomfördes i samarbete med partners i åtta medlemsstater och ett kandidatland: Justitieministerierna i Belgien, Finland, Frankrike, Italien, Rumänien och Kroatien, Brottsoffer- och vittnesenheten under den skotska regeringen, ombudsmannen för försvar av rättigheter i Slovakien och den portugisiska brottsofferorganisationen APAV. Projektet delfinansierades av den Europeiska kommissionens program Prevention of and Fight against Crime Programme (ISEC)

Directorate- General Justice, Freedom and Security.

CURE riktade in sig på de särskilda behov som barn under straffrättsprocessen. Den övergripande målsättningen var att förbättra deras position under denna process. Projektets målsättning understöddes av två långsiktiga syften, att bidra till att stöd till barnbrottsoffer och att bidra till förebyggande av upprepade utsatthet för brott mot barn.

Inom ramen för projektet har rekommendationer riktade till EU:s medlemsstater och till EU-kommissionen utarbetats. Dessa syftar till att verka för att en miniminivå kommer till stånd, för att stärka barns rättigheter i EU genom kunskap och respekt. CURE-projektet har inriktat sig på barnets situation under förundersökningen och rättegången. I det arbetet lades tonvikt på fyra teman: information, barnet under förundersökningen, rättslig företrädare samt barnets uppträdande i domstol.

Projektet avslutades med publiceringen av rapporten *Child victims in the Union – Rights and Empowerment*. Syftet med rapporten var att bidra till medvetenhet och kunskap om problem som barnoffer stöter på i straffrättsprocessen och de åtgärder som tagits i medlemsstaterna för att underlätta deras situation men också att presentera förslag till förbättringar riktade till medlemsländer och den Europeiska kommissionen.

Utgångspunkter

En rad internationella instrument användes som en grund i arbetet med CURE., Barnkonventionen, Europarådets rambeslut från 2001 om brottsoffers ställning i rättsprocessen och FN:s riktlinjer om rättskipning i ärenden som rör barn som blivit offer för eller vittnen till brott (UN Guidelines on Justice involving Child Victims and Witnesses of Crime) var särskilt viktiga utgångspunkter i projektet.

De som ska gynnas av CURE-projektet på både kort och lång sikt är förstas barn som utsatts för brott och som ska gå igenom en rättprocess. Den främsta målgruppen för projektet har varit tjänstemän och beslutsfattare på justitieministerierna, i sin egenskap av lagstiftare och politisk ansvariga. En annan målgrupp var professionella inom rättväsendet i medlemsstaterna. En tredje målgrupp var offentliga och ideella verksamheter som erbjuder stöd och hjälp till barnbrottsoffer, liksom alla de som möter barnbrottsoffer i anslutning till rättsprocessen.

Projektets genomförande

Projektet genomfördes genom två studier under vilka information om situation för barn som är brottsoffer i EU:s medlemsstater samlades in. Den mest omfattande studien baserades på en enkät om barnens rättsliga ställning, riktad till justitieministerierna i medlemsstaterna. Den andra studien speglade den praktiska delen av projektet och var inriktad på ”best practice”, d v s åtgärder menade att underlätta för barnet i rättsprocessen och stödja dem att möta kraven från rättsapparaten. Åtgärderna ska vara särskilt inriktade på barn och ha visat sig användbara och ge goda effekter. Frågot om detta riktades till ett stort antal aktörer, till exempel det europeiska nätverket för ombudspersoner för barn (ENOC), the European Police College Network (CEPOL), brottsofferorganisationer och barnrättsorganisationer i alla medlemsstater samt till projektets partners och andra experter.

Under 2009 genomfördes en internationell konferens med representanter från ministerier, beslutsfattare, professionella inom rättsystemet och barnrättsexperter. Vid utarbetandet av rekommendationerna användes information från enkäterna, det som kom fram genom diskussioner vid CURE-konferensen och expertgruppens kommentarer som grundmaterial.

Projektets slutsatser

En slutsats från studierna är att situationen för barn som är brottsoffer, och det stöd som barnbrottsoffer erbjudes i samband med straffrättsprocessen, inte är tillräckligt. Den övergripande holistiska syn som förespråkas i FN:n riktlinjer om barn som brottsoffer och vittnen är inte genomförd i tillräckligt stor utsträckning.

CURE-projektet bör ses som ett första steg att uppmärksamma aktuella problem, men mera forskning och utredning behövs för att få kunskap om hur lagar och policys kan genomföras. Nästa steg bör handla om frågan om hur teorin kan omsättas till praktik. På grund av svårigheterna att identifiera best practice i medlemsstaterna blev en viktig slutsats i projektet att det finns ett behov av evidensbaserad forskning och utvärdering av fungerande åtgärder och rutiner för att stödja brottsutsatta barn under rättprocessen.

Ett mål med projektet har varit att uppmärksamma de gemensamma behov som barn har när de ska gå igenom rättprocessen. Därför blev en allmän slutsats att skyddet för brottsdrabbade barn bör utvidgas och att man bör arbeta mot begränsningar i skyddet som gäller barn utsatta för vissa brott och barn i vissa åldrar.

Ett annat mål i projektet var att frågor om barn som brottsoffer ska få en högre prioritet på såväl nationell som europeisk nivå, och att detta ska leda till förändrade attityder hos professionella inom rättväsendet. Ett sätt att förbättra det rättsliga skyddet för barnbrottsoffret är genom bindande lagstiftning och genom barnspecifika åtgärder. Strukturerade mekanismer som baseras på ett tvärprofessionellt synsätt behövs för att barnet ska kunna möta rättsapparatsens krav. För att kunna möta individuella barnbrottsoffers behov krävs både allmän och specialiserad utbildning för personal inom rättväsendet. Därför inbjuds EU-kommissionen och medlemsstaterna att använda sig av rekommendationerna i syfte att:

- utveckla nationella strategier för att skydda barnbrottsoffret i straffrättsprocessen,
- utveckla barnvänlig information som riktar sig till barn som är utsatta för brott,
- ta fram och utbyta forskningsresultat och best practices som hänför sig till barnbrottsoffrets situation inom den Europeiska unionen,
- främja utvecklandet av europeiska riktlinjer om hur man kan intervjua barn som är brottsoffer,
- inkludera frågor omkring barnbrottsoffrets situation i rättprocessen i grundutbildningar på en EU-nivå för personal inom rättsystemet.

Rapporten **Child victims in the Union – Rights and Empowerment** finns tillgänglig i pdf-format och rekommendationer och en projektsammanfattning på engelska kan laddas ned separat. Det finns även möjlighet att beställa ett begränsat antal tryckta rapporter från Brottsoffermyndigheten. Mer info finns på hemsidan för CURE www.childvictims.se. ■

Tietoa rikoksen uhreja kohtaaville

PETRA KJÄLLMAN (TOIM.)

Rikoksen uhrin käsikirja

Rikoksen uhriksi voi joutua kuka tahansa ikään, kansallisuuteen tai sosiaaliseen asemaan katsomatta. Rikoksen vaikutukset uhrin vaihtelevat henkilökohtaisten ominaisuuksien, henkilöhistorian, elämäntilanteen ja tapahtuneen rikoksen mukaisesti.

Rikoksen uhrin käsikirja neuvoa ja tukee niissä monissa kysymyksissä, joita rikoksen uhri joutuu käsittelemään. Selviytymistä tukeva tieto on tarpeen uhrille itselleen, hänen omaisilleen ja ystävilleen. Lisäksi uhrin toipumisen kannalta on oleellista, että hänet kohtaavilla viranomaisilla ja muilla tahoilla on riittävästi tietoa rikoksen uhriksi joutumisen vaikutuksista ja seurauksista.

Kirja on toteutettu yhteistyössä Rikosuhripäivystyksen kanssa.

PS-kustannus, nhd. 180 s.
Hinta 35,- Jäsenhintaa 30,-
Tilausno 474934760

SOSIAALI- JA
TERVEYSALAN
TIETOPALVELU

Syksyn uutuudet ovat ilmestyneet –
joko olet tutustunut?
www.sosiaalialantietopalvelu.fi

Kirjat ammatilliseen kehittämiseen
www.sosiaalialantietopalvelu.fi
014 337 0050 • asiakaspalvelu@tietopalvelu.fi

Tilaa
kätevästi!

Raiskattu ja rikki revitty

Suomessa raiskataan poliisin arvion mukaan jopa 10 000 henkilöä vuodessa. Sen mukaan ei ole ihme, jos sama ihminen joutuu raiskaustilanteeseen useamman kerran elämänsä aikana. Näin kävi Pohjois-Pohjanmaalla asuvalle naiselle, joka yritti unohtaa ensimmäisen raiskauksen, mutta päätti taistella oikeusteitse loppuun saakka toisen yrittämisestä.

Vaara ei aina vaani pimeässä. Yli puolet raiskauksen uhreista tuntee rikoksenteijän entuudestaan.

On viileä syyskeli, ja ilmassa leijaillee tuulen mukana keltäviä koivunlehtiä. Vierelläni asteleva nainen palaa muistoissaan useita vuosia taaksepäin ja rupeaa kertomaan minulle elämäntarinaansa, johon kuuluu nuorena naisena koettu raiskaus ja kymmenen vuotta myöhemmin koettu ja oikeudessa tuomittu törkeä raiskauksen yritys. Nainen kertoo käyneensä toisen tapahtuman jälkeen vuosia traumaterapiassa, minkä vuoksi hän kykenee tänä päivänä puhumaan asioistaan, mutta ei halua palata liian tarkkoihin yksityiskohtiin.

– Minut raiskattiin ensimmäisen kerran ollessani 18-vuotias, hän sanoo ja jatkaa, ettei asia edennyt tuolloin oikeuteen saakka sen vuoksi, että hän oli kokenut hänet vastaanottaneen poliisin tuolloin ylenkatsoneen häntä voimakkaasti syyllistäen, eikä hän ollut kyennyt kuin unohtamaan asian.

Raiskauksen uhria uhataan usein väkivallalla, jos tekee vastarintaa.

Liki kymmenen vuotta myöhemmin nainen koki törkeän raiskauksen yrityksen, minkä hän vei myös oikeuteen saakka kyneleet silmissä ja hampaat irvessä.

– Jos en olisi saanut niin valtavasti tukea Rikosuhripäivystyksen tukihenkilöltä, en olisi jaksanut ja kestänyt niin pitkää ja raskasta oikeusprosessia toisellakaan kertaa, hän sanoo ja ihmettelee, miksi ihmeessä ihminen asetetaan niin pitkään ja julmaan prosessiin, vaikka hän on itse uhri.

Tuskaiset muistot

Tällä hetkellä vajaa 50-vuotias nainen kokee saaneensa jonkinlaisen vastineen oikeudellisesti ja olevansa tyytyväinen siihen, että törkeää raikausta yrittänyt mies sai edes jonkinlaisen tuomion. Nainen kertoo, että tehdessään rikosilmoituksen tapahtuneesta poliisi oli ensin ehdottanut, että syyte olisi laitettu eteenpäin vain lievänä pakottamisena sukupuolilyhteyteen.

– Minun onneni tässä tapauksessa oli, että syyttäjät ja lakimieheni halusivat kuitenkin nostaa syytteen törkeästä raiskauksen yrityksestä, hän kertoo ja sanoo ottaneensa selvää prosessin edetessä aivan kaikesta, mikä liittyi kyseiseen asiaan Suomen laissa ja opetelleensa ”virkamiesten lakikielen” A:sta Ö:n.

– Suomen laki ja uhrin kokemat kärsimykset eivät todellakaan puhu samaa kieltä, joten koko oikeusprosessi on pakko käydä tiukalla ja varmalla otteella läpi. Oikeusprosessi, joka koski tapaus-tani, kesti kaiken kaikkiaan puolitoista vuotta. Tuona aikana itkin niin paljon, ettei kyneleitä ole sen jälkeen juuri ollut, hän kertoo ja katsoo hetken kaukaisuuteen.

Raskaat viikot

Nainen palaa muistoissaan kyseiseen iltaan ja kertoo olleensa tuolloin kavereidensa kanssa ravintolassa. Illan hämytyessä nainen oli päättänyt lähteä erään miehen kotiin jatkamaan illanviettoa, koska mies oli ollut koko ravintolaillan olemukseltaan hyvin mukava, rento ja luotettava.

– Oltuani jonkin aikaa miehen kotona vaistosin, ettei kaikki ollutkaan enää niin hyvin kuin ravintolassa ja päätin lähteä kotiin. Mies kuitenkin esti minua, ja koin siinä vaiheessa paljon sellaista pahaa, jota en halua kertoa enkä muistella enää tarkasti. Pääsin asunnosta karkuun loppujen lopuksi puhumalla ja vedoten miehen hyvään luonteeseen. Paikattuani hänen ulko-ovenssa kiinni, käännyin katsomaan kuin unessa hänen nimensä

► ”kun oikeudenkäynti viimein tuli, nainen koki sen valtavana tunnemyllerryksenä”

ovikyltistä ja juoksin ulos. Pihalle päästyäni muistan vain täriseeni, itkeneeni ja soittaneeni hyvälle ystävälleni. Olin kuin horkassa, koko kehoni vapisi ja voimani kauttaaltani pahoin. En ymmärrä enkä muista, kuinka kykenin selviämään tuolloin pyörällä ystäväni luokse, nainen muistelee puistaen samalla päätään.

Hän kuvailee olleensa kuin unessa seuraavat kuukaudet. Vaikka hän ei kyennyt heti tekemään rikosilmoitusta, hän kertoo menneensä heti seuraavana päivänä lääkäriin, ottaneensa yhteyttä Rikosuhripäivystyksen tukihenkilöön ja traumaterapiakeskukseen.

– En pystynyt tekemään rikosilmoitusta raiskauksen törkeästä yrittämisestä vasta kuin puolen vuoden päästä tapahtumasta, koska pelkäsin mennä kertomaan asiasta poliisille. Pelkäsin, että minut ottaa vastaan jälleen ylimielinen henkilö, joka ei halua uskoa minua, nainen kuvailee epätoivon ja pelon tunteita virkavallan suhtautumista kohtaan.

Hän meni viimein tekemään rikosilmoituksen Rikosuhripäivystyksen tukihenkilö mukanaan. Kyseinen reissu ei ollut kuitenkaan onnistunut useammasta erisyydestä, joista yksi oli naisen kertoman mukaan jälleen virkavallan kiinnostus enemmän omiin kiireisiinsä kuin naisen tarinaan.

– En antanut kuitenkaan periksi vaan menin tekemään rikosilmoituksen uudelleen noin viikon päästä ensimmäisestä yrittämisestä, hän kuvailee.

Odottamisen tuskaa

Nainen kertoo oikeudenkäynnin odottamisen olleen yhtä tuskaa ja arjessa selviämistä. Hän tapasi tukihenkilöään vähintään kaksi kertaa viikossa koko puolentoista vuoden ajan, itki ja opiskeli lakikieltä. Hän korostaa keskustelleensa useamman eri asianajajan kanssa ja valmistautuneensa niin hyvin kuin mahdol-

lista tulevaan oikeudenkäyntiin.

– Pidän äärimmäisen tärkeänä, että sain valmiiksi tietoa, mitä minulta tullaan kysymään oikeudessa. Käytin kaiken järkeni ja voimani myös siihen, että kirjasin ylös kaikki tapahtumat ja tunteet tarkalleen koko pitkän prosessin ajalta. Asioiden kirjoittaminen paperille kuukausien ajan oli minulle samalla eräänlainen varmistus, tuki ja turva. Koin sen myös jonkinlaisena terapiana ennen oikeudenkäyntiä, nainen kuvailee vuosia tapahtuman jälkeen.

Ilman suojaa

Kun oikeudenkäynti viimein tuli, nainen koki sen valtavana tunteiden myllerryksenä, joka sisälsi muun muassa pelkoa, paniikkia, häpeää ja nöyryytystä. Hän itki koko istunnon ajan, mutta rankan harjoittelun tuloksena hän kykeni vastaamaan kaikkiin kysymyksiin hyvin yksityiskohtaisesti ja tarkasti. Nainen kertoo istunnon olleen valtavaa tuskaa myös sen vuoksi, että hän oli joutunut istumaan syytettyä vastapäätä.

– Olen äärimmäisen pettynyt siihen, etten saanut minkäänlaista sermiä suojakseni, vaikka se olisi kuulunut minulle pelon tunteiden vuoksi. Onneksi Rikosuhripäivystyksen tukihenkilö oli tukenani koko istunnon ajan. En ymmärrä, miksi uhri joutuu kokemaan olevansa syytetty ja joutuu puolustelemaan omaa asiaansa samaan aikaan, kun rikosten tekijä saa samassa asiassa vedota omiin oikeuksiinsa, eikä hänen tarvitse sanoa sanaakaan. En voi käsittää, miksi Suomen laki nöyryyttää uhria tällaisessa tilanteessa, vaikka hän on kokenut jo niin paljon tuskaa ja kauhua moneen kertaan ja tulee vielä kokemaan valtavan määrän

pelkotiloja ja painajaisia tulevien vuosien aikana, hän puuskahtaa vihaisena.

Tuomio

Syytettynä ollut mies sai useamman tunnin kestäneen oikeudenkäynnin tuloksena tuomiona törkeän raiskauksen yrityksestä ehdollista vankeutta sekä maksettavakseen korvauksia tuhannen euron edestä. Mies ei kuitenkaan voinut varattomana maksaa määrättyjä korvauksia, joten nainen sai korvaukset pienempänä summana valtionkonttorilta. Nainen ei ole tavannut miestä tapahtuneen jälkeen. Oikeudenkäynnin aikana selvisi muun muassa miehen valehdelleen naiselle nimensä ja perhesuhteensa.

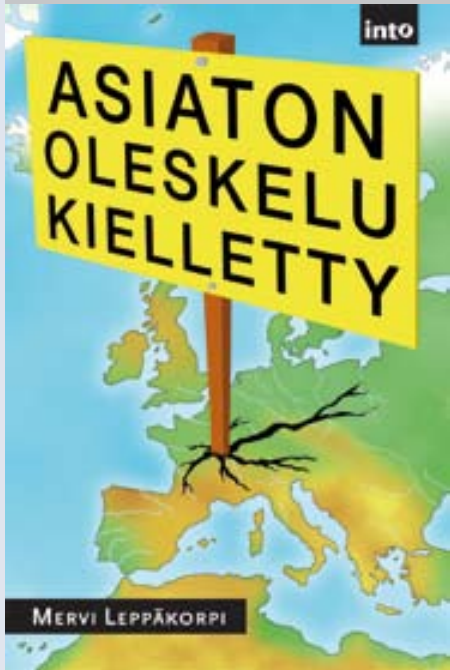
Tukihenkilön merkitys

Nainen kertoo, että tukihenkilön läsnäolo koko prosessin ajan oli äärimmäisen tärkeää.

– Ilman tukihenkilöä en olisi osannut enkä kyennyt tekemään juuri mitään. Hän antoi minulle voimaa ja oikeanlaista tietoa kaikesta siitä, mitä oikeudenkäyntiprosessiin kuuluu. Tämän lisäksi hän auttoi minua rikosilmoituksen tekemisessä, korvaushakemusten laatimisessa ja oikeusapu- ja asianajotoimiston etsimisessä. Ilman häntä en olisi selvinnyt oikeusistunnosta, nainen kertoo. ■

Kuvat ja teksti: Minna Korva-Perämäki
Linkki: Käytännön oikeusopas väkivalta-rikoksen uhrille www.riku.fi
Suositeltavaa luettavaa: Rikoksen uhrin käsikirja, PS-kustannus 2011.

Kirjaesittely

Kukaan ei ole laiton

Viime vuosina Rikosuhripäivystyksessä (RIKU) on kohdattu yhä enemmän ihmisiä, joiden vaikeudet saada apua ja oikeuksia liittyvät oleskelulupaan. **Mervi Leppäkorpi** kirjoittaa kirjassaan *Asiaton oleskelu kielletty* näistä ihmisistä, heidän tilanteestaan, tarpeestaan sekä paperittomuuden laajemmista rakenteellisista syistä.

Kirjan alaotsikko *tutkimusmatkalla paperittomien Suomessa* kertoo kirjoittajan lähestymistavasta. Asiapitoista ja tutkimuksiin pohjaavaa tekstiä rydyttävät sekä paperittomien ihmisten itsensä että järjestötoimijoiden ja viranomaisten haastattelut. Tämä ote tekee kirjasta lähellä tulevan. Asia on kuitenkin painavaa: faktoja ja käsitteitä selvitetään pitkään varsinkin kirjan alkupuolella.

Tärkeimmät selvitettävät sanat ovat *laiton* ja *paperiton*. Leppäkorpi esittää sekä ihmisten kertomuksia että tutkimuksia sen tueksi, että laittoman maahantulijan käsitteestä voitaisiin luopua. Se, että ihmisiä kutsutaan laittomiksi heikentää heidän ihmisarvoaan ja mahdollisuuksiaan saada oikeuksia. Ihmiskauppata-pauksissa ja vakavassa työsyrynnässä

ihmisten kutsuminen laittomaksi saattaa paitsi vaarantaa heidän mahdollisuutensa saada apua ja oikeutta myös mahdollisuuden selvittää tapahtuneita rikoksia, jos epäselvissä tapauksissa rajanvalvonta ja ihmisten pikainen poistaminen maasta asetetaan ensisijaisiksi tehtäviksi. Näitäkin tilanteita RIKUn asiakastyössä nähdään läheltä.

Kirjassa käydään yksityiskohtaisesti läpi sekä Suomeen muuttavien, täällä oleskelevien että maasta poistettavien tapauksia. Asioita, joita yleisessä kielenkäytössä ja poliittisissa lausumissa käytetään hämäästi - esimerkiksi eroja ihmiskauppan ja laittoman ihmissalakuljetuksen välillä - selitetään ymmärrettävästi auki. Muutenkin oleskeluluvan hakemiseen, maassa oleskeluun ja näiden hankaluuksiin paneudutaan syvällisemmin kuin asiaan pintapuolisemmin perehtyneenä olisin osannut kuvitella. Kirjaa lukiessa käy ilmi, että vaikka ilman papereita eläviä on Suomessa vain muutamia tuhan-sia, oleskelulupaani liittyvät haasteet ja uhat koskevat paljon useampia. Tästä esimerkiksi voisi ottaa tapaukset, joissa Suomeen naimisiin tullut lähisuhdeväkivallan uhri ei uskalla hakea apua oleskeluluvan päättymisen pelossa.

Ihmisten kertomuksia lukiessa tulee ajatelleeksi, kuinka usein uhkana kuvataan ulkopuolelta tulevat asiat. Paperittomien kertomukset ovat pysäyttäviä ja saavat miettimään niitä uhkia, joita luomme toistemme välille omassa lähiympäristössämme ja työssämme. Esimerkiksi Farai N. kuvaa, miten hän käy joka lau-antai samassa pubissa katsomassa jalkapalloa, mutta ei uskalla kertoa ihmisille juuri mitään itsestään peläten, että hänet ilmoitetaan viranomaisille.

Kirjaa lukiessa tulee ajatelleeksi usein vähemmistövaltuutettu **Eva Biaudet**:n väitettä, jonka mukaan meihin kaikkiin on muuttanut pieni rajavartija. Toivoa sopii, että rajavartioimistehtävät jätettäisiin niille, kenelle ne viran puolesta kuuluvat, ja että rajavartijoilla olisi mahdollisuus tehdä työnsä ihmisoikeuksia kunnioittaen. Kaikkien niiden, jotka tekevät työtä oleskelulupahaasteiden kanssa painivien kanssa, soisi lukevan tämän kirjan. ■

Mervi Leppäkorpi:
Asiaton oleskelu kielletty.
Tutkimusmatkalla paperittomien Suomessa.
Into 2011, 205 s.
Teksti: Salome Tuomaala

Monenmoisia tyttöjä nuorisotyössä

Veronika Honkasalo avaa väitöskirjassaan Tyttöjen kesken: Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä useita nuorisotutkimuksessa, nuorisotyössä ja mediassa viime vuosina paljon puhututtaneita teemoja. Honkasalo tarkastelee käsityksiä monikulttuurisuudesta, tasa-arvosta ja maahanmuuttajatyöistä: erityisesti heidän toimijuudestaan ja sen rajoista. Tämän lisäksi Honkasalo pohtii kriittisesti tutkijan roolia ja paikkaa etnografisen nuorisotutkimuksen kentällä.

Tutkimuksen tärkeitä havaintoja on, kuinka kysymykset monikulttuurisuudesta ja sukupuolesta nivoutuvat nuorisotyössä toisiinsa. Kun julkisessa keskustelussa tai nuorisotyössä puhutaan ”maahanmuuttajatyöistä”, rakennetaan samalla käsitystä myös kansallisuudesta ja siitä, millaista on suomalainen tyttöys. Millainen tyttöys on tavoiteltavaa, ja millaisesta tasa-arvosta nuorisotyön kentällä puhutaan? Honkasalo perustaa tutkimuksensa laajaan lähdeaineistoon, joka sisältää muun muassa tyttöryhmien havainnointimate-

riaalia, tyttöjen ja nuorisotyöntekijöiden haastatteluja sekä ajankohtaista media-keskustelua.

Keitä tyttöjä?

”Maahanmuuttajatyttö” on käsitteenä monella tavalla ongelmallinen, ja Honkasalo nostaakin esiin tarpeen tarkastella sitä kriittisesti. Maahanmuuttajatyttöyteen liittyy usein huolipuhetta ja uhriajattelua, jonka kautta tytöt niputetaan yhtenäiseksi ryhmäksi. Toinen käsitteeseen liittyvä ongelma on, että useimmiten nimenomaan muslimitautiset tytöt ovat synonyymeinä kaikille maahanmuuttajatyttöille.

Etnografisen aineistonsa kautta Honkasalo purkaa maahanmuuttajatyttöihin liittyvää huolipuhetta, jossa tytöt usein määrittyvät perheensä vallan alla oleviksi uhreiksi. Tutkimuksessa ei kiistetä esimerkiksi kunniaväkivallan olemassa oloa ja tarvetta puuttua siihen, vaan tuodaan esiin, kuinka huolipuhe usein peittää tyttöjen oman äänen ja näkemykset. Haastatteluaineiston kautta Honkasalo tuo esiin maahanmuuttajatyttöjen äänen moninaisuuden suhteessa esimerkiksi perheeseen, pukeutumiseen tai vapaa-ajanviettoon.

Julkinen keskustelu maahanmuuttajatyöistä kertoo paljon käsityksistä suomalaisesta kulttuurista, tasa-arvosta ja suomalaisesta tyttöydestä. Määritellesämme maahanmuuttajatyttöyttä kerromme samalla tarinaa suomalaisesta tasa-arvoideologiasta, jossa toimijoiksi määrittyvät suomalaistaustaiset tytöt ja naiset. Maahanmuuttajatyttöjä tähän rakenteeseen on usein vaikeaa sisällyttää ja heitä tulkitaan useimmiten yksipuolisesti joko uhreina tai vasta tasa-arvoon matkalla olevina, avun tarpeessa olevina tyttöinä.

Nuorisotyön tytöt

Tutkimuksen mielenkiintoisimpia ulottuvuuksia on nuorisotyön analysoiminen suhteessa käsityksiin monikulttuurisuudesta ja tasa-arvosta. Sukupuolisensitiivinen työ on Suomessa pitkälti tarkoittanut tyttötyötä – toisin sanoen tasa-arvokysymykset ovat näin implisiittisesti määrittyneet tyttöjen ja naisten huoleksi ja Tyttöjen Talojen kaltaisten tyttötyön keskusten tehtäväksi.

Toisaalta monikulttuurinen nuorisotyö liitetään usein ainoastaan maahanmuuttajanuorten kanssa tehtävään työhön. Käytännössä tämä on tarkoittanut eriytettyä tyttö- tai poikaryhmiä. Honkasalo nostaakin esiin maahanmuuttajatyttöjen

toiveen osallistua toimintaan, jossa on mukana myös kantasuomalaisia tyttöjä, jotta he voisivat oikeasti ystävystyä erilaisten tyttöjen kanssa. Tällaiset ryhmät mahdollistaisivat myös aitoa kulttuurienvälistä dialogia. Honkasalon väitöskirja onkin tärkeää luettavaa paitsi nuorisotutkijoille myös nuorten kanssa toimiville. Kysymykset tasa-arvosta ja monikulttuurisuudesta kuuluvat kaikkeen nuorisotyöhön, eivät ainoastaan eriytettyyn tyttö- ja poikatyöhön. Tämä on erityisen tärkeä huomio yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa asenneilmapiiiri on kärjistynyt paitsi poliitikassa ja julkisessa keskustelussa myös nuorten arjessa.

Tutkija-kansalaisvaikuttajan paikka

Honkasalo pohtii läpi tutkimuksensa tutkijan yhteiskunnallista roolia ja vastuuta. Hän kyseenalaistaa voimakkaasti ajatusta tutkijan norsunluutornista ja perääntuuluttaa kantaaottavuutta, joka ulottuu myös tutkimuksen tekemisen ja tekstin ulkopuolelle. Kuten Honkasalo tiivistää: ”Tavoitteenani on koko tutkimuksen ajan ollut visusuttaa vallitsevia valtarakenteita, ei ainoastaan osoittaa kritiikkiin kipupisteitä esimerkiksi nuorisotyössä ilmenevien monikulttuuristen kysymysten suhteen”. ■

Veronika Honkasalo: Tyttöjen kesken: Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä Nuorisotutkimusseura 2011, 265 s.

Teksti: Heta Mulari

Opas hyväksikäytetyn nuoren kohtaami-

Media tuo päivittäin esiin toinen toistaan vastenmielisempiä lasten ja nuorten hyväksikäyttöpauksia. Tilanne herättää epävarmuutta ja ahdistusta myös aikuisissa: milloin tilanne on sellainen, että asiaan on puututtava? Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvät tapaukset herättävät voimakkaita tunteita. Taitava toiminta edellyttää kuitenkin vahvojen tunteiden yllimenevää, järkiperaistä ja kaukonäköistä ajattelua. Vasta silloin kaltoinkohdeltua nuorta voidaan todella auttaa.

Eikö se kuulu kenellekään? lähestyy vaikeaa aihettaan ilman sensaationhakuista dramatiikkaa. Silti kirjan tapauskertomukset ovat pysäyttävää ja karua kuvausta nykytodellisuudesta. Järkyttäviä kertomuksia lukiessa huomio kääntyy väkisinikin hyväksikäytettyjen lasten vanhempiin. Useissa tapauksissa vanhempien henkinen ja jopa fyysinen poissaolo tuntuvat olevan yhteydessä siihen, että lapset tavoittelevat huomiota ja läheisyyttä internetissä vaanivilta hyväksikäyttäjiltä. Monet nuoret kaipaavat vanhemmiltaan selkeää ohjeistusta ja paljon puhuttuja rajoja.

Kirjan johdonmukainen asiallisuus ja lämminhenkinen selväpäisyys on ihailtavaa. Teos luo selvät rajat hyvän ja pahan välille. Se on vahvasti heikomman puolella, mutta välttää kuitenkin populistisen lynkkausmentaliteetin. Kirja on hyvin käytännönläheinen, mutta lujasti teoreettiseen tietämykseen nojautuva. Siinä on selkeitä kuvauksia oireista, jotka saattavat viitata seksuaalisen kal-

toinkohtelun aiheuttamaan traumatisaatioon. Mutta samalla tuodaan esille, että nuoren oirehdinta voi johtua muistakin syistä. Olennaista kuitenkin on se, että aikuinen kantaa vastuunsa ja ottaa nuoren epämääräisetkin viestit vakavasti.

Vaikeistakin kokemuksista voi toipua. Kirjan läpikäyvänä teemana onkin rakentava elämänmyönteisyys. Seksuaalirikoksiin kuuluvat tutkinnalliset ja rikosoikeudelliset prosessit kuvataan selkeästi ja yksityiskohtaisesti; samoin toipumiseen liittyvät terapeutitiset menetelmät kuvataan tarkasti. On ansiokasta, että kirja käsittelee myös poikiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä. Pojat jäävät usein huomiotta, vaikka hekin joutuvat kaltoinkohtelun uhreiksi.

Kirjassa on runsaasti tietoa alan ammattilaisille niin vaikeiden tunteiden käsittelystä kuin työssä jaksamisestakin. Teos ei pitäydy vain kaltoinkohtelun kuvailuun, rikos- ja hoitoprosessin etenemisen selittämiseen vaan antaa myös hyviä vinkkejä seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn. *Eikö se kuulu kenellekään?* on ennen muuta monipuolinen, tiivis ja selkeä opaskirja. Se ei syyllisty ylilyönteihin vaan säilyttää asiallisen, realistisen ja faktakeskeisen asenteen.

Jälleen on hyvä huomata, että tieto voi vähentää huolta. *Eikö se kuulu kenellekään?* on tärkeää ja keskeistä luettavaa kaikille kasvattajille ja vanhemmille, sosiaali- ja hoitoalan ammattilaisista puhumattakaan. ■

Pirkko Brusila, Salla Hyvärinen, Maaret Kallio, Kirsi Porras ja Tarja Sandberg: Eikö se kuulu kenellekään? – Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori Väestöliitto 2009, 163

Teksti: Kai Kiviranta

Turussa Jaana Korhonen varatuomari

Lakiasiantuntijaksi
Jaana Korhonen

puh. (02) 251 6050
GSM 050-516 7160
Fax. (02) 251 6055

jaana.korhonen@lakitoimistot.fi
www.lakitoimistot.fi

Selviytymismatka kriisistä eteenpäin ja muuta apua verkossa

Suomen Mielenterveysseurassa on kehitetty uusi oma-apuohjelma verkkoon tukemaan traumaattisista kriiseistä selviytymistä. SELMA on verkko-ohjelma, ja siinä kriisiä käsitellään lukemalla tieto-osioita ja tekemällä kirjoitustehtäviä sekä erilaisia mielikuva- ja rentoutusharjoituksia. Ohjelma sopii erityisesti ihmisille, jotka haluavat käsitellä kriisiä itsenäisesti ja kirjoittamalla.

SELMAN – Selviytymismatka kriisistä eteenpäin – pilottijakso toteutettiin kuluvana keväänä. Syksyllä ohjelma avautui varsinaiseen käyttöön. SELMA on tarkoitettu yksittäisen järkyttävän tapahtuman kokeneille oman selviytymisen tueksi. Järkyttävä tapahtuma voi olla esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuminen, parisuhteen päättymisen tai läheisen kuolema. Pitkäaikaista traumatisoitumista kokeneille, esimerkiksi väkivaltaisessa parisuhteesta eläneille ohjelma ei sovellu. Ohjelmaan haetaan, ja hakuprosessin tarkoitus on varmistaa, että ohjelma soveltuu asiakkaalle ja tarvittaessa ohjata hänet jonkin muun tukimuodon piiriin.

Mitä SELMAssa tehdään?

Ohjelman suorittaminen kestää kahdeksan viikkoa, ja SELMAan osallistuja käsittelee joka viikko kriisiä uudesta näkökulmasta. Ensimmäinen viikko on tilanteen kartoittamista ja omien selviytymiskeinojen herättelyä. Toisella viikolla pohditaan

ajatusten, tunteiden ja mielialan välistä yhteyttä. Kolmannella viikolla pohditaan muun muassa omia voimavaroja sekä puolustus- ja hallintakeinoja ja tapoja ilmaista tunteita. Neljännellä viikolla tutustutaan mielen ja kehon väliseen yhteyteen ja viidennellä viikolla hahmotetaan sitä, miten tapahtuma on vaikuttanut omaan identiteettiin. Kuudennella viikolla käsitellään traumaattisen tapahtuman vaikutusta omiin ihmissuhteisiin ja harjoitellaan tuen vastaanottamista muilta. Seitsemännellä viikolla kiinnitetään huomiota muutoksiin omassa arvomaailmassa ja mietitään, miten elää omannäköistä elämää. Kahdeksannella eli viimeisellä viikolla keskitytään vielä omiin voimavaroihin ja suunnataan ajatukset tulevaisuuteen.

Tuutorin kanssa eteenpäin

SELMAN suorittamista tukee jokaiselle osallistujalle valittu oma tuutori. Tuutori on kriisiyöntekijä tai tehtävään koulutettu henkilö. SELMAan osallistuja käy tuutorin kanssa yhteensä kolme puhelin-keskustelua. Ensimmäinen puhelu on alkuhaastattelu, ja seuraavissa puheluissa käsiteltävät asiat kumpuavat asiakkaan ohjelmassa tekemien tehtävien pohjalta.

HIEMAN NÄKYVÄMMIN TÄMÄ KUIN EDELTÄVÄT

Verkossa paljon apua kriiseihin SELMA sijoittuu e-mielenterveyssivustolle (www.e-mielenterveys.fi), jossa lisäksi on kattavasti tietoa vaikeista elämäntilanteista, mielenterveyden häiriöistä ja niiden vaikutuksesta elämään. Lisäksi sivustolla kerrotaan avun hakemisesta ja toipumisesta. Sivustoa voi lukea englannin, venäjän, somalin ja kurdin (sorani) kielellä. Sivustosta hyötyy erityisesti apua itselleen tai läheiselleen etsivä ihminen. Siellä on tietoa esimerkiksi maahanmuuttoprosessista ja erilaisista hoitomuodoista sekä hoitotahoista. Nuorille ja ikääntyneille on omat osionsa, joissa käsitellään erityisesti heitä koskettavia asioita.

Alla muutamia esimerkkejä e-mielenterveyssivuston sisällöstä.

- Milloin lapsi ja nuori tarvitsee apua?
- Itsemurha-ajatukset
- Vanhuusiän masennus
- Miten selviytyä surussa?
- Mitä mielenterveyspalveluja on olemassa?
- Miten tukea kriisissä olevaa ihmistä?
- Viiltelevä nuori
- Miten masennusta hoidetaan?
- Läheiseni käyttäytyy sekavasti
- Kun ihmisten kohtaaminen pelottaa

E-mielenterveys-sivuston on tuottanut Suomen Mielenterveysseuran E-mielenterveyshanke (2008-2011)

www.e-mielenterveys.fi ■

Kirjoittaja Pinja Nieminen on E-mielenterveyshankkeen projektipäällikkö Suomen mielenterveysseurassa

Kotipalvelut ja salassapito

*Toimin kunnalla kodinhoitajana. Iäkstä asiakastani pahoinpitelee hänen aikuinen poikansa. Vanhus on ker-
tonut siitä, ja olen nähnyt myös mustelmia. Hän ei halua
ilmoittaa tapahtuneesta poliisille. Voinko minä tehdä
ilmoituksen vanhuksen tahdosta riippumatta, vaikka olen
vaitiolovelvollinen työssäni?*

Kotipalvelut kuuluvat kunnan lakisäätei-
siin sosiaalipalveluihin, joten niihin so-
velletaan Lakia sosiaalihuollon asemasta
ja oikeuksista (22.9.2008/812). Tämän
lain mukaan sosiaalihuollon palveluk-
sessa oleva ei saa paljastaa asiakirjan
salassa pidettävää seikkaa eikä tietoa,
joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa
pidettävä. Sama koskee myös muuta sel-
laista sosiaalihuollon tehtävissä tietoon
tullutta seikkaa, josta lailla on säädetty
vaitiolovelvollisuus. Pääsääntönä siis on,
että kodinhoitajalla on vaitiolovelvolli-
suus työssään tietoonsa tulleesta sei-
kasta. Vaitiolovelvollisuus jatkuu vaikka
työ- tai virkasuhde sosiaalihuollon palve-
luksessa päättyisikin.

Lain 16. pykälän mukaan salassa pidet-
täviä tietoja saa luovuttaa eteenpäin asi-
akkaan nimenomaisella suostumuksella
tai siten, kuin laissa erikseen säädetään.
Jos asiakkaalta puuttuvat edellytykset
suostumuksen antamiseen, suostumuk-
sen voi pyytää hänen lailliselta edusta-
jaltaan. Laillisena edustajana voi toimia
esimerkiksi yleinen edunvalvoja, mikäli
tällainen henkilölle on määrätty.

Lakiin on kuitenkin säädetty muutamia
poikkeuksia salassapidosta. Edellä yksi-
löidyn lain 18. pykälässä on säännökset
siitä, millä perusteilla sosiaalihuollon jär-
jestäjä ja toteuttaja on velvollinen, taik-
ka olisi harkintansa mukaan oikeutettu
antamaan tietoja salassapidettävästä
asiakirjasta rikoksen selvittämiseksi.

Lähtökohtana on, että sosiaalihuollon

Kysymyksiin vastaa asianajaja
varatuomari Mika Haavisto.
Lisätietoja: aalhy.com

toteuttaja saa, jos se on välttämätöntä,
erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen
edun vuoksi antaa tietoja salassa pidet-
tävästä asiasta asiakkaan tai tämän lail-
lisen edustajan suostumuksesta riippu-
matta poliisille, syyttäjänviranomaiselle
ja tuomioistuimelle, jos se on tarpeen
sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta
enimmäisrangaistus on vähintään neljä
vuotta vankeutta. Tällöin tiedon saa an-
taa oma-aloitteisestikin. Tällaisia rikok-
sia on lukumääräisesti melko vähän.

Salassa pidettävästä asiakirjasta saa
oma-aloitteisesti antaa tiedon myös sil-
loin, kun epäillään jonkun syyllistyneen
edellä mainittua vähäisempään rikok-
seen, jos sosiaalihuollon järjestäjä ja to-
teuttaja arvioi tiedon antamisen olevan
välttämätöntä erittäin tärkeän tai yksityi-
sen edun vuoksi. Oikeus arvioida tiedon
antamisen välttämättömyys on sosiaali-
huollon järjestäjällä ja toteuttajalla.

Säädöksen tarkoitus on antaa sosiaali-
huollolle oikeus vaikuttaa tilanteeseen,
jossa osapuoli ei esimerkiksi alistetun
asemansa taikka puuttuvan rohkeutensa
tai toimintakykynsä vuoksi pysty itse suo-
jautumaan kaltoinkohtelevalta osapuo-
lelta. Lainsäädäntö siis antaa mahdolli-
suuden puuttua kyseiseen tilanteeseen,
mutta tällöinkin tulee tarkoin punnita,
mikä asiakkaan perusoikeuksista on tä-
män itsensä kannalta tärkein. ■

Rikoksentorjunta kunnissa -seminaari
järjestettiin Helsingissä 21.-22. syys-
kuuta. Kuvassa RIKUn Keskustoimiston
toiminnanjohtaja Petra Kjällman.

RIKulle tunnustusta

Sosiaalialan korkeakoulutettujen
ammattijärjestö Talentia ry:n
Pohjois-Karjalan yhdistys pal-
kitsi vuoden 2011 työyhteisö-
nä Rikosuhripäivystyksen Itä-Suomen
aluetuimiston sekä vuoden sosiaali-
työntekijän kunniakirja myönnettiin
aluejohtaja **Jaana Rossiselle**. Valinta-
perustelujen mukaan Rikosuhripäivys-
tyksessä tehdään pyyteetöntä ja erit-
tään tärkeää kolmannen sektorin työtä.

Rikosuhrityömmesakiitostakukkien,100
ekirjalahjakortin sekä kunniakirjan kera. ■

Lapin matkailun tur- vallisuusverkoston kehittäjille Timanttite- ko-palkinto

Turvallisuus- ja puolustusasiain
komitea myönsi Lapin matkailun
turvallisuusverkoston kehittäjille
Timanttiteko-palkinnon pitkäjän-
teisestä ja tuloksellisesta verkostoyh-
teistyöstä kehitettävässä Lapin matkailun
turvallisuutta. Kunniakirja luovutettiin lokakuussa Saa-
riselällä. ■

Apology and Forgiveness -verkkosivusto suo- malais-hawajilaisen yhteistyön tulos

sykiatrian erikoislääkäri ja lyhytterapi-
ainstituutin kouluttaja **Ben Furman** on
luonut yhdessä restoratiiviseen
oikeuteen ja ratkaisukeskeiseen
lyhytterapiaan perehtyneen ju-
ristin **Loren Walkerin** kanssa
Aplogy and Forgiveness -nimi-
sen monikielisen tietokoneohjelman
nettiin.

Sivustolla on neljä eri ohjelmaa. En-
simmäinen ohjelmista on nimeltään
"Anteeksipyyntökirje". Se auttaa käyt-
tää laatimaan anteeksipyyntökirjeen
ihmiselle, jota on sanoillaan tai teoil-
laan loukannut tai satuttanut. Toinen
on nimeltään "Anteeksipyyntö". Se on
ohjattu kuvitelma, jossa käyttäjä koh-
taa uhrinsa ja kuvittelee restoratiivisen
dialogin itsensä ja uhrin välille. Kolmas
ohjelmista on nimeltään "Vaikea ko-
kemus". Se auttaa traumaattisen ko-
kemuksen kokenutta ihmistä saamaan
etäisyyttä tapahtuneeseen ja pääse-
mään kokemuksiensa yli. Viimeinen
ohjelmista on "Anteeksianto". Siinä
ohjelman käyttäjä on uhrin asemassa
ohjelman ohjatessa käyttäjää kuvitte-
lemaan restoratiivisen keskustelun sen
henkilön kanssa, joka on häntä loukan-
nut tai tehnyt häntä kohtaan väärin.
Ohjelmaan liittyy Youtube-video, jonka
linkki löytyy ohjelman kansainväliseltä
etusivulta osoitteesta www.apologyletter.org.

Youtube-videolla Ben ja Lorenn kes-
kustelevat luomastaan verkkosivustosta
englanniksi. Keskustelun sekä englan-
nin- että suomenkielinen tekstitys löy-
tyy CC napista, joka on Youtube-ruudun
oikeassa alanurkassa.
[http://www.youtube.com/
watch?v=KK5xSzkbdU](http://www.youtube.com/watch?v=KK5xSzkbdU)

JÄRJESTÖLEHDET MAINOSMYNNISTÄ POSTITUKSEEN

Tarjoamme jäsen-, kilpailutapahtuma- ja juhlaletkien toteutukset alusta lop-
puun. Suoritamme lehtiin ilmoitusmyynnin, laskutuksen, suunnittelun, sivun-
talon, painattamisen ja jäsenpostituksen avaimet käteen periaatteella.

Ota yhteyttä ja pyydä tarjous!

Printmix Oy
Sulkapolku 3
00370 Helsinki
puh. 020 710 9510
myynti@printmix.fi
www.printmix.fi

NAISTEN LINJA

0800 02400

MA-PE 16-20

Maksutonta neuvontaa ja tukea väkivaltaa kokeneille
naisille, tytöille ja heidän läheisilleen.

www.naistenlinja.fi | www.naistennetti.fi

RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN YHTEYSTIEDOT

KESKUSTOIMISTO

Läntinen Brahenkatu 2,
00510 Helsinki

toimiston yhteinen sähköposti:
keskustoimisto@riku.fi

Petra Kjällman, toiminnanjohtaja
gsm: 040 510 6210
Merja Eloaho, toimitussihteeri
gsm 040 578 3564, fax. (09)272 2012
Minna Järvinen, suunnittelija
gsm 050 5166 554
RIKU-lehden toimitussihteeri
gsm 050 593 0326
Salome Tuomaala,
projektikoordinaattori Ulrik
gsm 050 5940 093
Meri Korniloff, projektissihteeri Ulrik
gsm 040 842 2487

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

toimistojen yhteinen sähköposti:
etelasuomi@riku.fi

Jaana Koivukangas, aluejohtaja
gsm 040 512 9335
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

Pääkaupunkiseudun palvelupiste
puh. (09) 4135 0550
Anne Veijola, toiminnanohjaaja
gsm 040 523 0595
Riitta Putkonen, toiminnanohjaaja
gsm 0400 971 940
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

Keski-Uudenmaan palvelupiste
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm. 0400 875 395

Päijät-Hämeen palvelupiste
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm 050 402 1158

Kymenlaakson palvelupiste
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm 0500 981 837

Länsi-Uudenmaan palvelupiste
Janiina Mieronkoski, yhdyshenkilö
gsm 040 351 8500
Folkhäsan Syd ab, Högbenintie 30
10350 Meltola

Porvoon palvelupiste
Jari Oksanen, yhdyshenkilö
gsm 0400 494 039
Lundinkatu 5 06101 Porvoo

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

toimistojen yhteinen sähköposti:
pohjoissuomi@riku.fi

Maarit Saukko, aluejohtaja
gsm 040 543 3495
Torikatu 16 90100 Oulu

Oulun seudun palvelupiste
Tanja Korkala, toiminnanohjaaja
gsm 044 7868894
Torikatu 16 90100 Oulu

Kajaanin palvelupiste
Jaana Vanhala, toiminnanohjaaja
gsm 040 822 5200
Tehdaskatu 11 87100 Kajaani

Raahen seudun palvelupiste
gsm 044 786 8894

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

toimistojen yhteinen sähköposti:
itaisuomi@riku.fi

Jaana Rossinen, aluejohtaja
puh. (013) 221 990
gsm 040 507 0795
Galina Vasilenko, projektiohjaaja Ulrik
gsm 050 324 1314
Siltakatu 14 b 26 80100 Joensuu

Joensuun palvelupiste
Annariina Tahvanainen,
toiminnanohjaaja
gsm 040 725 6001
Siltakatu 14 B 26, 4. krs.
80100 Joensuu

Savonlinnan palvelupiste
Sisko Stolt, yhdyshenkilö
puh. (015) 273 700
Olavinkatu 40 A 57130 Savonlinna

Kuopion palvelupiste
puh. (017) 262 7738
Eila Kersalo, toiminnanohjaaja
gsm 050 557 6712
Minna Piippo, toiminnanohjaaja
gsm 050 557 6725
Saastamoisenkatu 12 70100 Kuopio

Mikkelin palvelupiste
Mirka Leikas, yhdyshenkilö
puh. (015) 214 401
Porrassalmenkatu 23 A 4 50100 Mikkeli

Lappeenrannan palvelupiste
Maarit Kuntola, yhdyshenkilö
gsm 050 501 7994
Pormestarinkatu 6 A (5.krs)
53100 Lappeenranta

LAPIN ALUETOIMISTO

toimistojen yhteinen sähköposti:
lappi@riku.fi

Päivi Alanne-Kunnari, aluejohtaja
gsm 0400 979 175
Leena Piippola, projektiohjaaja Ulrik
gsm 0400 97 00 81
Maakuntakatu 29 -31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Rovaniemen palvelupiste
Soile Saukkonen, toiminnanohjaaja
gsm 0400 979 026
Maakuntakatu 29 -31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Kemin palvelupiste
Satu Peurasaari, yhdyshenkilö
gsm 040 572 37 93
Kriisikeskus Turvapoiju
Etelärantakatu 6 94100 Kemi

Kemijärven palvelupiste
Päivi Säynäjäkangas yhdyshenkilö
gsm 040 748 3225
Särkeläntie 4 98120 Kemijärvi

Ylä-Lapin palvelupiste
Ristenrauna Magga, yhdyshenkilö
gsm 0400 314 154
Sámi Soster ry
Saarikoskentie 4 99800 Inari

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
toimistojen yhteinen sähköposti:
sisasuomi@riku.fi

Satu Hintikka, aluejohtaja
gsm 050 523 7313
Hatanpään valtatie 34 E, 4.krs
33100 Tampere

Pirkanmaan palvelupiste
Katariina Westman, toiminnanohjaaja
puh. (03) 3141 8513
gsm 050 421 0236
Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs
33100 Tampere

Hämeenlinnan palvelupiste
Rebekka Wadhwa, toiminnanohjaaja
gsm 050 378 2877
Koulukatu 16 13100 Hämeenlinna

Jyväskylän seudun palvelupiste
Tarja Kiuru ja **Pirjo Tupamäki**,
yhdyshenkilöt
puh. (014) 266 7150
gsm 050 368 0188
Asemakatu 2 40100 Jyväskylä

Sastamalan palvelupiste

Mari Kyttälä ja **Hannele Kyttälä-Koski-**
nen, yhdyshenkilöt
gsm 050 359 7972
puh. (03) 512 0500 (vaihde)
Vammalan tukitalo
Aarnontie 17 A 5 38200 Sastamala

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

toimistojen yhteinen sähköposti:
lounaissuomi@riku.fi

Tiina Rantanen, aluejohtaja
puh. (02) 235 5055
gsm 050 551 5055
Yliopistonkatu 24 B 28 20100 Turku

Turun palvelupiste
Leila Taipale, toiminnanohjaaja
gsm 050 340 3580
Yliopistonkatu 24 B 28 20100 Turku

Salon palvelupiste
Jutta Sohlman, yhdyshenkilö
gsm 050 304 7015
Rummunlyöjäkatu 7 B, 2.krs. 24100
Salo

Porin palvelupiste
Tuija Mäntylä, yhdyshenkilö
gsm 050 593 6706
Satakunnan piiri ry
Antinkatu 8 28100 Pori

Rauman seudun palvelupiste
Sari Seikkula ja **Sari Salminen**,
yhdyshenkilöt
gsm 050 375 5338
Valtakatu 13 26100 Rauma

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO
toimistojen yhteinen sähköposti:
lansisuomi@riku.fi

Mika Lindén, aluejohtaja
puh. (06) 317 5654
gsm 050 572 9265
Kauppapuistikko 26 65100 Vaasa

Vaasan palvelupiste
Terhi Laitala, toiminnanohjaaja
gsm 0400 175269
Kauppapuistikko 26 65100 Vaasa

Kokkolan palvelupiste
Marika Pynttari, toiminnanohjaaja
puh. (06) 831 9518
gsm 0440 548265
Sairaalakatu 9 67100 Kokkola

**KIITÄMME LEHDEN LUKIJOITA,
TEKIJÖITÄ, ILMOITTAJIA
SEKÄ MUITA
YHTEISTYÖKUMPPANEITAMME!**

**TOIVOTAMME
KAIKILLE HYVÄÄ JOULUA!**